

Dünya İnsan Bilimleri Dergisi

World Journal of Human Sciences

ISSN: 2717-6665

Temmuz 2023

Cilt/Volume: 2023

Sayı/Issue: 2

Amerikan Uçak Gemisi Saratoga'nın Muavenet Muhribini Vurması: Türk Kamuoyu Üzerinden Bir Değerlendirme

The Shooting Down Of The American Aircraft Carrier Saratoga, The Destroyer Muavenet: An Evaluation Through The Turkish Public Opinion

Erdal Korkmaz*

Özet

Uzun ve köklü bir geçmişi olan Türk-Amerikan ilişkileri, yeni Türkiye Devletinin kuruluşu ile birlikte hızla gelişmiştir. Özellikle İkinci Dünya Harbi sonrasında ortaya çıkan konjoktür ve SSCB'nin yayılcı politikaları, iki ülkenin yakınlaşmasındaki önemli etkenler olmuştur. Türk-Amerikan yakınlaşması; Truman Doktrini, Marshall Planı ve Türkiye'nin NATO'ya girişi ile birlikte zirve yapmıştır. Bu yakınlaşmanın sonucu olarak ABD tarafından Türkiye'ye askeri ve mali yardımlar yapılmıştır.

ABD askeri yardımlarının bir sonucu olarak Muavenet Muhribi, 1971 yılında Türk Deniz Kuvvetleri envanterine girmiştir. Kıbrıs Barış Harekâtına katılan Muavenet Muhribi, NATO tarafından icra edilen "Kararlılık Gösterisi-92 (Display Determination-92)" adlı tatbikat sırasında, Amerikan Uçak Gemisi Saratoga'dan fırlatılan Sea Sparrow adlı iki füzenin hedefi olmuştur. Saratoga Uçak Gemisi'nden fırlatılan füzelerin etkisiyle Muavenet Muhribi'nde görev yapan Türk personelden bir kısmı hayatını kaybetmiş, bir kısmı da yaralanmıştır. Olayın duyulması üzerine tepkiler çığ gibi büyümüş ve Türk kamuoyu sorumluların derhâl cezalandırılmasını istemiştir. Bu sırada Türk devlet adamları, olaya itidalli

* Sorumlu Yazar/Corresponding author: Dr., Hava Kuvvetleri Komutanlığı, erdalkorkmaz.01@gmail.com
ORCID: 0000-0003-3260-9403.

Atıf/Citation: Korkmaz, E. (2023). Amerikan Uçak Gemisi Saratoga'nın Muavenet Muhribini Vurması: Türk Kamuoyu Üzerinden Bir Değerlendirme. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*. 2023 (2), 244-277.

yaklaşılmasını ve konunun araştırılacağını beyan etmiştir. Aynı dönemde ABD ve NATO yetkilileri, Türk makamlarından özür dilemiş ve konunun araştırılması için hemen araştırma komisyonları kurulması yönünde harekete geçmiştir.

Muavenet Muhribinin vurulmasına yönelik olarak hazırlanan raporda, Saratoga Uçak Gemisi'nde bulunan personelin tatbikat sırasında verilen alarmı gerçek zannederek füzeleri ateşledikleri ve bunun sonucunda olayın meydana geldiği ifade edilmiştir. Olay sonucunda 8 Amerikan personeline uyarı cezası verilmiş ve konu çok fazla uzatılmadan dosya kapatılmıştır. Bu sırada ABD tarafından Türkiye'ye tazminat olarak sekiz adet savaş gemisi verilmiştir.

Türk kamuoyu, yaşanan olayı iç ve dış basında çıkan haberler ekseninde değerlendirmiş ve Muavenet'in vurulmasında bir kasıt olup olmadığını tartışmaya açmıştır. Bu çalışmada, Türk-Amerikan ilişkilerinde önemli bir yeri olan Saratoga Uçak Gemisinin Muavenet Muhribini vurmasına Türk kamuoyu üzerinden bakılacaktır. Ayrıca konu, dönemin Türk basınında çıkan haberler üzerinden değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Füze, Kamuoyu, Saratoga Uçak Gemisi, Muavenet, Vurulma.

Abstract

Turkish-American relations, which have a long and deep-rooted history, developed rapidly with the establishment of the new Turkish State. Especially the conjuncture that emerged after the Second World War and the expansionist policies of the USSR were important factors in the rapprochement of the two countries. Turkish-American rapprochement; The Truman Doctrine peaked with the Marshall Plan and Turkey's entry into NATO. As a result of this rapprochement, military and financial aid was provided to Turkey by the USA.

As a result of US military aid, the Auxiliary Destroyer was included in the inventory of the Turkish Naval Forces in 1971. The Muavenet Destroyer, which participated in the Cyprus Peace Operation, was the target of two missiles, Sea Sparrow, launched from the American Aircraft Carrier Saratoga, during the exercise called "*Display Determination-92 (Display Determination-92)*" conducted by NATO. Due to the impact of missiles launched from the Saratoga Aircraft Carrier, some of the Turkish personnel who served in the Muavenet Destroyer lost their lives and some were injured. Upon hearing of the incident, the reactions grew like an avalanche and the Turkish public wanted those responsible to be punished immediately. Meanwhile, Turkish statesmen declared that the event should be approached with restraint and that the issue would be investigated. In the same period, the US and NATO officials apologized to the Turkish authorities and immediately took action to establish investigative commissions to investigate the issue.

In the report prepared for the shooting of the Auxiliary Destroyer, it was stated that the personnel on the Saratoga Aircraft Carrier believed the alarm given during the exercise was real and fired the missiles as a result of the incident. As a result of the incident, 8 American personnel were given a warning sentence and the case was closed without further ado. Meanwhile, eight warships were given to Turkey by the USA as compensation.

The Turkish public evaluated the incident on the axis of the news in the domestic and foreign press and opened up for discussion whether there was an intention in the shooting of Muavenet. In this study, the shooting of the Auxiliary Destroyer of the Saratoga Aircraft Carrier, which has an important place in Turkish-American relations, will be viewed through the Turkish public opinion. In addition, the subject will be evaluated through the news in the Turkish press of the period.

Key Words: Missile, Public Opinion, Saratoga Aircraft Carrier, Muavenet, Shot.

Giriş

Türk-Amerikan ilişkilerinin temelleri Osmanlı Dönemine kadar dayanmaktadır. 1783 yılında kurulan ABD, kuruluşundan itibaren uluslararası ekonomik ilişkilerini geliştirmek amacıyla Akdeniz ve çevresinde ticari faaliyetlere başlamıştır. Bu durum Osmanlı-ABD ilişkilerinin başlamasına zemin hazırlamıştır. Dönem içerisinde ABD'nin temel ihraç ürünlerinden olan mısır, tuzlanmış balık vb. ürünlerinin pazarlanmasında Akdeniz coğrafyası önemli bir yer tutmuştur. Bu kapsamda Osmanlı'ya bağlı Cezayir Beylerbeyliği'nin, kendilerinden müsaade almadan Akdeniz'de ticaret yapan iki ABD gemisine el koyması, ilişkilerin temellerini oluşturmuştur. Neticede ABD, Cezayir Beylerbeyliği ile 1795'te bir anlaşma yaparak, yıllık 12.000 altın vergi vermek suretiyle, 20 yıl boyunca Cezayir açıklarında ticaret yapma hakkı elde etmiştir (Erol, 2011: 689-697). Bu anlaşma daha sonra ABD tarafından Osmanlı'ya bağlı Tunus ve Trablusgarp ile de imza edilmiştir. Bu antlaşmalarla Osmanlı-ABD ilişkileri dolaylı olarak başlamıştır (Güler, 2005: 230-231).

Amerikalıların Anadolu'yu ilk ziyaretleri de ticaret temelli olmuştur. Amerikalılar Osmanlı Devleti'ne çoğunlukla rom ve pamuklu ürünler satmış, buna karşılık Osmanlı ülkesinden kuru üzüm, incir, halı, deri ve afyon almıştır. ABD'den Osmanlı ülkesine ilk resmi ziyaret, 9 Kasım 1800 tarihinde Amerikan George Washington fırkateyninin İstanbul'a gelmesi ile gerçekleşmiştir (Köprülü, 1987: 927).

1827 yılında Navarin'de Osmanlı donanmasının İngiliz, Fransız ve Rus ortak donanması tarafından yakılması, Türk-ABD ilişkilerine yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin uluslararası ilişkilerde yeni arayışlara girmesine etki etmiştir. İlgili süreç 7 Mayıs 1830'da iki ülke arasında Osmanlı-ABD Ticaret ve Seyrüsefa Antlaşmasının yapılmasına zemin hazırlamıştır. Bu antlaşma ile ABD'ye "*en ziyade müsaadeye mazhar millet*" statüsü verilmiştir. İlgili antlaşma çerçevesinde ABD'ye vergi indirimi, diplomatik ve hukuki imtiyaz ile Amerikan gemilerinin boğazlardan serbestçe Karadeniz'e geçme hakkı tanınmıştır (Armaoğlu, 1989: 5).

1831 yılında ABD, İstanbul'a bir maslahatgüzar atamıştır. Daha sonra bu makam, büyükelçiliğe çevrilmiştir (Kasalak, 2014: 110). Aynı yıl Amerikalı ünlü gemi mühendislerinden Henry Eckford, kendi yaptığı bir savaş gemisi ile İstanbul'a gelmiştir. Henry Eckford'un İstanbul'a getirdiği "*United States*" adlı gemi Osmanlı Devleti tarafından 150.000 dolara satın alınmıştır. Bu arada Eckford ile de Tersane-i Amire'de çalışması için bir sözleşme yapılmıştır. Neticede Eckford'un ABD'den getirdiği mühendislerle Aynalıkavak'ta bir tersane alanı inşa edilmiştir. Buradaki çalışmalarla Osmanlı donanmasına önemli hizmetlerde

bulunacak 10'un üzerinde harp gemisi yapılmıştır. Buradan elde edilen tecrübelerle Osmanlı donanması, Sultan Abdülaziz döneminde önemli bir güce ulaşmıştır (Erhan, 1998: 464).

Osmanlı Devleti, Washington'daki ilk büyükelçiliğini 2 Nisan 1867'de Sultan Abdülaziz döneminde açmıştır. Bu kapsamda eşi bir Amerikalı olan Fransız asıllı Bulak (Edward Blacque) Bey elçi olarak ABD'ye atanmıştır (Kurat, 1967: 360-361). Bu sırada ABD, XIX. yüzyıl boyunca Osmanlı topraklarında gerçekleştirdiği misyonerlik faaliyetleri ile ön plana çıkmıştır. Bu durum iki ülke ilişkilerini olumsuz etkilemiştir. Ayrıca ABD'nin 1878 Berlin Antlaşması'nda yer alan Ermenilerin yaşadığı yerlerde ıslahat yapılması hükmüne dayanarak, Ermeni haklarının genişletilmesini istemesi iki ülke ilişkilerini bozmuştur (Kasalak, 2014: 110-111).

XX. yüzyılın başında ABD, Osmanlı topraklarındaki petrol kaynaklarına duyduğu ihtiyaç sebebiyle İngiltere ve Almanya ile çıkar çatışmasına girişmiştir. Bu çerçevede 1909 yılında Amiral Colby M. Chester ve bazı Amerikalılar, "*Ottoman-American Development Company*" adlı bir şirket kurarak, demiryolu yapım işine girmiştir. Amerikan Hükümetinin desteğini de arkasına alarak projesini imzalatan Chester, İki yıl boyunca dönemin Osmanlı Hükümeti ile parlamentosunun da onayını almaya çalışmış, fakat Osmanlı'nın iç meseleleri, Almanya'nın etkisi ve arka arkaya gelen savaşlar sebebiyle amacında başarılı olamamıştır (Torun, 2005: 230).

Birinci Dünya Harbi sırasında ABD, Osmanlı Devleti'nin sorunlarından ve Osmanlı'yı paylaşım projelerinden uzak durmuştur. Bu kapsamda ABD, Monroe Doktrini ekseninde Avrupa ülkelerinin iç işlerine karışmama siyasetine dönüş yapmış, sadece ticari çıkarları, boğazların statüsü, Hristiyanların hakları ve Osmanlı topraklarındaki misyoner faaliyetlerinin korunması gibi konulara odaklanmıştır (Kasalak, 2014: 112-113). ABD, 1917 yılında harbe girmiş ve harbin İtilaf güçlerince kazanılmasında önemli bir rol üstlenmiştir. Bu durum Osmanlı-ABD ilişkilerinin ortadan kalkmasına zemin hazırlamıştır. Bu kapsamda her iki tarafta siyasi temsilciliklerini kapatmıştır. Osmanlı-ABD ilişkileri Mondros Mütarekesi'nden sonra tekrar başlamıştır. Bu çerçevede ABD, Amiral Bristol'ü İstanbul'da görevlendirmiştir (Şimşir, 1977: 278).

Bu sırada Anadolu'nun İtilaf Devletleri tarafından işgali üzerine Gazi Mustafa Kemal (Atatürk) önderliğinde Millî Mücadele başlamıştır (Kırmıt, 2021: 148; Yılmaz, 2020: 2268). Millî Mücadele devam ederken Ermenilerin, Anadolu'da oluşan de facto durumdan faydalanarak "*Büyük Ermenistan*" hayali çerçevesinde hareket etmesi ve ABD'nin desteğini almaya çalışması, ilişkileri farklı bir noktaya taşımıştır. Bu kapsamda ABD Hükümeti

tarafından Anadolu'daki nüfus durumu ve vaziyetin araştırılması maksadıyla, General Harbord burada görevlendirilmiştir (Arslan, 2019: 18-25). General Harbord yaptığı araştırmada, Anadolu'da Türk ve Müslüman çoğunluk yaşadığını, buna karşın Ermenilere herhangi bir kötülük yapılmadığını hazırladığı bir rapor ile ortaya koymuştur (Akgün, 1984: 95-100; Uzuner, 2021: 56-57). Bu rapor, Türk Millî Mücadelesinin haklılığının ABD tarafından kabul edildiğini göstermektedir.

Türk Millî Mücadelesi sırasında, Chester Demiryolu Projesi tekrar gündeme gelmiştir. Dönem şartları içerisinde dış desteğe ihtiyaç duyan TBMM Hükümeti, Lozan görüşmelerine paralel olarak projeyi desteklemiştir (İlkin, 2000: 752; Denova, 1963: 225). Bu kapsamda Türkiye, 1923 yılında Chester Teşviklerini hayata geçirmiştir (Doğanay, 2014: 380-383; Soysal, 1983: 353). Bu proje, iki ülke ilişkilerinin olumlu bir havada ilerlemesine zemin hazırlamıştır. Neticede Türk-ABD ilişkileri, Türkiye Cumhuriyeti devletinin kurulmasından sonra olumlu bir hava ve zeminde kendisine yer bulmuştur.

İkinci Dünya Harbi ve ardından ortaya çıkan soğuk savaş dönemi, Türk-Amerikan ilişkilerine farklı bir boyut kazandırmıştır. Bu kapsamda bakıldığında Türkiye, İkinci Dünya Harbi'nin sonuna doğru ABD'nin de içerisinde yer aldığı Müttefik Devletler yanında Almanya ve Japonya'ya savaş ilanında bulunmuştur (Arslan, Somel, 2020: 1840-1841). Bu durum, iki ülkenin yakınlaşmasına zemin hazırlamıştır.

Bu sırada İkinci Dünya Harbi'nden sonra ABD ile SSCB arasında, Soğuk Savaş adı verilen bir politik dönem başlamıştır. Bu dönemde SSCB'nin, Türk Boğazlarından üs ve Doğu Anadolu'dan toprak talebi Türkiye'nin kendisini ABD yanındaki Batı Blok'unda konumlandırmasına zemin hazırlamıştır. Bu ortamda SSCB'nin, komünizmi yayma politikası iki ülkenin yakınlaşmasının diğer bir nedenini oluşturmuştur. İki ülkenin yakınlaşması sonrasında Türkiye, ABD Başkanı Truman tarafından ilan edilen doktrin kapsamında, bu ülkeden askeri ve mali yardım almaya başlamıştır (Ertem, 2009: 386-390). Ardından ABD tarafından, Avrupa ülkelerini ekonomik olarak güçlendirmek amacıyla ilan edilen Marshall Planı'na Türkiye de dâhil olmuştur. (Erhan, 1996: 275-287). Bu yakınlaşma süreci, ABD'nin Türkiye'ye askeri ve mali yardımlarını daha da hızlandırmıştır.

Dünyanın iki kutuplu bir yapıya döndüğü bu dönemde Türkiye, Kore Harbi esnasında ABD yanında savaşa girmiştir (Durak, 2015: 328-330). Türkiye'nin bu tutumu, ABD'nin desteği ile 18 Şubat 1952'de NATO'ya üye olmasına etki etmiştir. İlgili gelişmeler, iki ülke arasındaki ilişkileri daha da sıkılaştırmıştır (Bulut, 2018: 185-204; Erkmen, 2020: 1024-1049). Bu yakınlaşmanın bir sonucu olarak ABD tarafından Türk Ordusunun modernizasyonu için çeşitli silah ve sistemler verilmiştir. Bu kapsamda ABD'nin Türkiye'ye verdiği silah ve

sistemler arasında savaş gemileri de yerini almıştır. Muavenet Muhribi de ABD tarafından verilen bir savaş gemisi olarak yerini almıştır.

İkinci Dünya Harbi sonrasında başlayan Türk-Amerikan yakınlaşması Kıbrıs'ta yaşanan olaylar sebebiyle akamete uğramıştır. 1964 yılında adadaki Türklerin Rumlar tarafından katledilmesi üzerine Türkiye tarafından, soydaşlarını korumak amacıyla bir harekât düzenleme kararı alınmıştır. Ancak bu durum, ABD Başkanı Johnson tarafından gönderilen bir mektupla engellenmiştir (Akman, 2012: 65-98). İlgili durum, iki ülke ilişkilerinde bir kırılmaya neden olmuştur. Yapılan görüşmeler ve temaslar neticesinde iki ülke ilişkileri, 1974 yılındaki Kıbrıs Barış Harekâtı'na kadar kırılğan bir yapıda devam etmiştir.

1974 yılında Türkiye tarafından Kıbrıs'taki Türklerin korunması amacıyla bir barış harekâtı düzenlenmiştir. Bu barış harekâtı, Türk-Amerikan ilişkilerinde sıkıntılara neden olmuş ve iki ülke ilişkilerinin kopmasına neden olmuştur. Türkiye'nin harekât esnasında, Amerikan yapımı silahlar kullanması, ABD Kongresi tarafından tepki ile karşılanmıştır. Bu durum Aralık 1974'te ABD'nin, 5 Şubat 1975 tarihinden geçerli olmak üzere Türkiye'ye silah ambargosu kararı almasına sebep olmuştur (Armaoğlu, 1992: 811). Ambargo kararı Türk-ABD ilişkilerini sarsmıştır. Amerikan ambargosu, 25 Temmuz 1978 tarihinde ABD Senatosu'nun aldığı kararla kaldırılmıştır. 1 Ağustos 1978'de de ABD Temsilciler Meclisi, 205'e karşı, 208 oyla ambargonun kaldırılması kararını kabul etmiştir (Sönmezoğlu, 1995: 114). Ambargonun kaldırılmasından sonra, Türk-ABD ilişkileri olumlu bir havada ilerlemiştir. Ancak Türkiye, yaşanan gelişmeler sebebiyle Amerikan menşeli silah sistemleri kullanma konusunda yaşadığı problemler sebebiyle, millî bir savunma sanayi kurmak adına bir dizi adım ve atılımı hayata geçirmiştir. Bu durum ileriki yıllarda millî ve yerli bir savunma sanayi kuruluşuna zemin hazırlamıştır.

1980 yılının başlarında Türkiye ile ABD, Savunma İşbirliği Antlaşması imzalamıştır. Ayrıca ABD, 1980-1987 yılları arasında Türkiye'nin serbest piyasa ekonomisine geçişini desteklemek amacıyla IMF kredileri, borç ertelemeleri ve askeri yardımlarda dâhil olmak üzere Türkiye'ye 13 milyar dolarlık kaynak aktarmıştır (Bölme, 2012: 51-71). İlave olarak 1991 yılında ABD, Irak'taki Saddam yönetimine karşı düzenlenen Çöl Fırtınası Harekâtı sırasında Türkiye'ye, Çekiç Güç adlı bir güç konumlandırmıştır (Yaycı, 2019: 331-352). Bu sırada aynı yıl SSCB çökmüştür. Böylece, Soğuk Savaş dönemi kapanmış, ABD'nin tek hegemonik güç olarak lanse edildiği bir dönem başlamıştır. Bu tek kutuplu dünya düzeni sırasında Türk-ABD ilişkileri, bölgesel çatışma ve risklere göre şekil almış ve dünya siyasetinde yerini almıştır (Aramaoğlu, 2012: 1130-1131).

Dünya'nın tek kutuplu bir düzene evrildiği, bölgesel çatışma ve risk ortamının arttığı bir dönemde, 1992 yılında NATO tarafından yapılan bir tatbikat sırasında Amerikan Uçak Gemisi Saratoga'dan atılan iki füze sonucunda Muavenet Muhribi vurulmuştur. Bu çalışmada, Saratoga Uçak Gemisi'nden fırlatılan iki füzenin Muavenet Muhribini vurması ve bu sürecin Türk kamuoyuna yansımaları dönemin basın ve yayın organları ile araştırma ve tetkik eserler üzerinden değerlendirilecektir.

1. Muavenet Gemisinin Vurulması

1992 yılında Ege Denizi'nde NATO unsurları tarafından “*Kararlılık Gösterisi-92 (Display Determination-92)*” adlı bir tatbikat gerçekleştirilmiştir. Tatbikata katılan deniz unsurları görev bitiminden sonra Saros Körfezi'nden “*Konvoy Harekâtı*”¹ ile ayrılmaya başlamıştır. Bu kapsamda gemiler arasında en kıymetlisi olarak addedilen 5.300 personelin görev yaptığı “*Saratoga Uçak Gemisi*”² ortaya alınmak suretiyle, emniyet altına alınmıştır. Konvoy Harekâtı kapsamında Muavenet Muhribi³ de Saratoga Uçak Gemisine güvenlik desteği vermiştir (Sabah Gazetesi, 1992: 10). Muavenet Muhribinin olaydan üç gün önce tatbikata katılmak üzere Çanakkale Boğazı'ndan Ege'ye açıldığı öğrenilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 1). Bu sırada dönüş için seyir sürerken, 1 Ekim 1992 Saat: 23.13'te Sakız Adasının karşısındaki Pisara Adasının 10 mil kuzeybatısında Amerikan Uçak Gemisi Saratoga'dan atılan iki adet Sea Sparrow (Deniz Kırlangıcı) füzesi⁴ koruma görevi icra eden Muavenet Muhribine

¹ Konvoy Harekâtı: En kıymetli geminin emniyetini sağlamak için o gemiyi ortaya almak denilen bir harp düzenidir.

² Saratoga Uçak Gemisi, 1956 yılında inşa edilerek ABD Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın hizmetine girmiştir. Bu gemi, 324 metre uzunluğunda ve 80 uçak taşıma kapasitesi ile ön plana çıkmaktadır (Milliyet Gazetesi, 1992: 1). Ayrıca uçak gemisi, 5.000 personel kapasitesine sahiptir (Hürriyet Gazetesi, 1992: 1).

³ TCG Muavenet Gemisi (DM 357), İkinci Dünya Harbi'nden kalma bir gemi olarak ABD'den transfer edilmiştir. (Sabah Gazetesi, 1992: 10). 1944'te denize indirilen ve USS Gwin adıyla hizmet veren Muavenet Muhribi, ABD tarafından İkinci Dünya Harbi sırasında Pasifik Okyanusu'ndaki Japon kuvvetlerine karşı kullanılmıştır. Bu gemi İkinci Dünya Harbi esnasında Pasifik'te 28 adet Japon kamikaze uçağı düşürmüştür. ABD, gemiyi yardım amacıyla 1971 yılında Türkiye'ye hibe etmiştir (Hürriyet Gazetesi, 1992: 1; Öztürk, HIST 200-11: 1). Muavenet Muhribi, 115 metre uzunluğunda, 12,4 metre genişliğinde bir destroyerdir. Gemide, 275 denizci görev yapabilmektedir. Kıbrıs Barış Harekâtına katılan gemide; 20 adet 76 ve 127 milimetrelilik su üstü topu, uçaksavar, 6 torpido, 1 roket fırlatıcısı ve 2 adet denizaltılara karşı su altı silahı bulunmaktadır (Hürriyet Gazetesi, 1992: 1). Ayrıca gemide; seyirüfe radarı, silah atış-kontrol sistemleri ile yüzey ve hava arama radarı yer almaktadır. Gemi, 1982-1983 yıllarında modernize edilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 1). Bu gemi envantere girdikten sonra, destroyer ve mayın dökücü olarak Türk Deniz Kuvvetlerine hizmet vermiştir (Sabah Gazetesi, 1992: 10).

⁴ ABD yapımı Sea Sparrow Füzesi, düşman uçaklarının ve gemilerden fırlatılan Cruise Füzelere karşı kullanılmaktadır. Dört metre uzunluğunda olan güdümlü füze, bilgisayar yardımıyla otomatik olarak hedefe yönlendirebildiği gibi füze operatörü, güdümlü füzeyi kontrol ederek koordinatlarını değiştirebilmektedir. Diğer modern füzeler gibi Sea Sparrow güdümlü füzesi, gece ve her türlü hava koşullarında etkin olarak kullanılabilir. Katı yakıtla çalışan füze, savunma sistemlerini yanıltma yeteneğine de sahip bulunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bakınız: (Sabah Gazetesi, 1992: 10).

isabet etmiştir (Sabah Gazetesi, 1992: 10).⁵ Ateşlenen füzelerden biri kaptan köprüsünü, diğeri de sancak kısmını vurmuştur (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 1).

Muavenet'in vurulmasından sonra geminin üst gövdesi yanmaya başlamıştır. İlk ateş sonucunda gemide bulunan Türk personelden köprüde bulunan Gemi Komutanı Deniz Kurmay Yarbay Kudret Güngör ile bir teğmen, bir astsubay ve iki er hayatını kaybetmiş, on bir personel de yaralanmıştır (Milliyet Gazetesi, 1992: 1; Sabah Gazetesi, 1992: 10).

Bu sırada Muavenet Gemisinin vurulduğunu gören diğer gemiler tarafından, hemen yangına müdahale edilmiştir.⁶ Geminin vurulmasından sonra 275 denizcinin bulunduğu muhripte yapılan SOS çağrıları üzerine, önce bölgeye ABD bandıralı USS Gates Muhribi gelmiştir. Kurtarma ve yangın söndürme çalışmalarına daha sonra Iwo Jima ve Amerikan 6'ncı Filosunun sancak gemisi Belknap'ta katılmıştır. Büyük hasara yol açan yangın, muhribin 650 ton yakıt bulunan deposu ile cephanelik bölümüne sıçramadan Türk ve ABD'li gemiler tarafından söndürülmüştür. Kurtarılan yaralılara ilk müdahale, Iwo Jima Gemisi'ndeki hastanede yapılmıştır. Olaydan sonra Saratoga Uçak Gemisine⁷, tatbikattan çekilme ve soruşturma için Napoli'ye dönme emri verilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 15).

Bu sırada yanan gemide bulunan Komodor Halil Bölen, yaşanan olayı Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na bildirmiştir. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı da gelişmeleri, Genelkurmay Başkanlığı'na iletmıştır. Genelkurmay Başkanlığı da yetkili mercileri bilgilendirmiştir (Sabah Gazetesi, 1992, 10).

Muavenet Gemisi'ndeki yangın söndürüldükten sonra, gemide bulunan yaralılar Saratoga Uçak Gemisine taşınmış, bu sırada Donanma ve Filo Komutanları Saratoga Uçak Gemisine geçmiştir. Gemide Amerikalı denizciler tarafından hayatını kaybeden Türk personel için "*denizci töreni*" yapılmıştır. Tören sırasında Amerikalı denizciler, şehit personel için selam

⁵ Basına yansıyan diğer bir haberde, olayın perşembe gecesi Saat: 22:59'da İzmir'in 80 mil batısında meydana geldiği ifade edilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bakınız: (Hürriyet Gazetesi, 1992: 1).

⁶ <https://www-washingtonpost-com.translate.google.archive/politics/1992/10/02/us-missile-hits-turkish-destroyer>, Erişim Tarihi: 19 Mayıs 2023, Saat: 23: 20.

⁷ Son sistem teknolojik özelliklere sahip Saratoga Uçak Gemisi, tarihi süreç içerisinde Muavenet'in vurulması dışında farklı olaylarla da ön plana çıkmıştır. 1985 yılında Saratoga'dan kalkan Tomcat savaş uçakları, içinde terörist olduğu iddiası ile Mısır Havayollarına ait Boeing 737 model yolcu uçağını inişe zorlamıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 1). 1990 yılında da İsrail'in Hayfa Limanı açıklarında Saratoga Uçak Gemisinin personelini taşıyan bir İşkanpavya'nın devrilmesi sonucu 19 denizci hayatını kaybetmiştir (Milliyet Gazetesi, 1992: 11). Yine Irak-İran Savaşı esnasında Hürmüz Boğazı'nda devriye gezen Amerikan savaş gemilerinden fırlatılan bir güdümlü füze, İran Havayollarına ait bir yolcu uçağına isabet ederek 250 yolcunun ölümüne neden olmuştur. Bu olay üzerine bir açıklama yapan Amerikan Yönetimi, İran yolcu uçağının yanlışlıkla düşürüldüğünü belirtmiştir. Yine Körfez Savaşı sırasında Amerikan Hava Kuvvetlerine bağlı taarruz helikopterleri, müttefik kuvvetlerin rengini ve şifre işaretlerini taşıyan bir İngiliz muharebe zırhlı aracına ateş açarak, 9 İngiliz askerinin ölümüne sebep olmuştur (Sabah Gazetesi, 1992: 11). İşkanpavya: Harp gemilerinde personel taşımakta kullanılan motorlu büyük filikadır. Ayrıntılı bilgi için bakınız: <https://www.suustunde.com/tr/kelime/iskampavya-meaning.htm?/=164>. Erişim Tarihi: 14.04.2023, Saat: 14:36.

durmuştur. Ege Denizi'ndeki tören sırasında Amerikan deniz piyadeleri tarafından havaya saygı atışında da bulunulmuştur (Sabah Gazetesi, 1992: 1). Saratoga Uçak Gemisi, sabaha karşı İzmir'e doğru seyretmiştir. Bu sırada öğleye doğru Saratoga'ya inen bir helikopter, uçak gemisinden şehit ve yaralıları alıp, Çiğli Hava Üssü'ne getirmiştir. Şehit ve yaralıların İzmir'e getirildiği sırada yanan Muavenet Gemisi, Kılıç Ali Paşa Gemisinin yedeğine alınarak, Çanakkale Boğazı'ndan geçirilip Gölcük'e götürülmüştür (Hürriyet Gazetesi, 1992: 20; Sabah Gazetesi, 1992: 10).

NATO tatbikatı sırasında Muavenet Gemisi'nin vurulmasına yönelik olarak Genelkurmay Başkanlığı tarafından yazılı bir açıklama yapılmıştır. Bu açıklamada; *“Ege Denizi'nde devam etmekte olan NATO'nun planlı tatbikatlarından Kararlılık Gösterisi-92 Tatbikatının, Saros Körfezine intikal ve fiili atış eğitimi olmayan bir safhasında, İzmir'in yaklaşık 80 mil batısında, 1 Ekim 1992 Saat: 23.13'te, USS Saratoga Uçak Gemisi'nden bir hata sonucu ateşlenen güdümlü mermi TCG Muavenet Muhribinin köprü üstüne isabet etmiştir. Olay sonucu çıkan yangın, diğer Türk ve Müttefik gemiler yardımı ile söndürülmüştür. İlk belirlemelere göre, ABD Gemisinin hatası sonucu meydana gelen müessif olayda gemi komutanı Deniz Kurmay Yarbay Kudret Güngör ve 4 personel şehit olmuş, 12 personel yaralanmıştır. Zayıtın artmasından endişe edilmektedir. Türk ve ABD yetkililer tarafından olaya ilişkin gerekli soruşturmaya başlanmıştır.”* (Sabah Gazetesi, 1992: 11) denilmiştir.

Olay sonrasında 2 Ekim 1992'de Amerikan Başkanı George Bush, *“Kararlılık Gösterisi 92 Tatbikatı”* sırasında meydana gelen kaza dolayısıyla Cumhurbaşkanı Turgut Özal ve Başbakan Süleyman Demirel'i telefonla arayarak üzüntülerini dile getirmiştir (Hürriyet Gazetesi, 1992: 1; Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 15). ABD Başkanı Bush Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a, Ege Denizi açıklarında meydana gelen kaza dolayısıyla Türk Deniz Kuvvetlerine ve şehitlerin ailelerine başsağlığı dilemiştir (Milliyet Gazetesi, 1992: 1). Ayrıca Bush, olayla ilgili tam bir araştırma ve soruşturma başlattığını, sonucu alır almaz bildireceğini ifade etmiştir (Hürriyet Gazetesi, 1992: 20; Milliyet Gazetesi, 1992: 9). Bush konuşmasının devamında, Amerikan yönetiminin konu üzerinde hassasiyetle durduğunu ve gereğinin yapılacağını belirtmiştir (Sabah Gazetesi, 1992: 11). ABD Başkanı'nın açıklamaları, konuya itidalli yaklaştığını ve Türk kamuoyunun tepkisini azaltmaya çalıştığını göstermektedir.

Bu sırada, Başbakan Süleyman Demirel başkanlığında olağanüstü olarak toplanan Bakanlar Kurulu sonrasında bir açıklama yapılmıştır. Başbakan Süleyman Demirel tarafından yapılan açıklamada, Saratoga Gemisi tarafından Muavenet'in vurulması dolayısıyla ABD Başkanı George Bush'un kendisini aradığı ifade edilmiştir. Süleyman Demirel; *“George Bush'un telefonda üzüntüsünü ifade ettiğini; Türk Milletine, Silahlı Kuvvetler ile hayatını*

kaybeden görevlilerin ailelerine başsağlığı dileğinde bulunduğunu” (Sabah Gazetesi, 1992: 11) belirtmiştir. Ayrıca Başbakan Demirel, Muavenet Gemisinde 340 personel olduğunu, Bakanlar Kurulu olarak durumun üzüntü ile karşılandığı ifade edilmiştir. Demirel açıklamasının devamında; *“Olay hakkında bugün bilinen bundan ibaret. ABD makamları, bizden de görevli bir kimseyi isteyerek, araştırmaya girişmişlerdir. İkinci bir şey de NATO makamlarının hemen araştırmaya girmesidir. Bu olayın gerçeğinin ortaya çıkarılması için her şeyin yapılması lazımdır. NATO makamlarına da talepte bulunmuş durumdayız. Bu safhada bundan ötede bir şey söylemek istemiyorum. Bir önyargı ile hareket etmek istemiyoruz. Bir şüphe de yaratmak istemiyoruz. Fakat milletimiz şundan emin olsun ki, bu olayın gerçeğini meydana çıkarmak için hükümetimiz her türlü gayreti gösterecektir.”* demiştir (Milliyet Gazetesi, 1992: 11). İlgili açıklama Başbakan Süleyman Demirel'in sağduyulu bir açıklama yaptığını göstermektedir.

Aynı gün İstanbul'da NATO Müttefik Basın Bilgi Merkezi'nde, Türk ve ABD'li subaylar tarafından kazayla ilgili bir basın toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda gazetecilerin sorularını yanıtlayan Amerikan 6'ncı Filosu temsilcisi bir Yüzbaşı, füzelerin kutu kapağı açıldığında ateşlenebildiğini ifade etmiştir. Saratoga'nın ön ve arka taraflarında bu ateşlemeyi yapacak sistemlerin bulunduğunu kaydeden subay, füzenin standart NATO füzesi olduğunu belirtmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 15).

Toplantıda konuşan NATO Güney Avrupa Müttefik Komutanlığı (AF-SOUTH) temsilcisi Binbaşı John Jeffrey de Türk Genelkurmay Başkanlığının yaptığı açıklamanın dışında bir açıklama yapılmayacağını, ateşlenen füzenin gemiden havaya veya havadan havaya atılan bir füze olduğunu kaydetmiştir. Ayrıca Binbaşı Jeffrey, Tatbikatın son safhasında gemilerde yüksek seviyede eğitim yapıldığını sözlerine eklemiştir. Müttefik Basın Bilgi Merkezi Komutanı Topçu Kıdemli Binbaşı İlhan Köksal da Genelkurmay Başkanlığının yaptığı açıklamayı okuyarak, olayla ilgili soruşturmanın devam ettiğini belirtmiştir (Sabah Gazetesi, 1992: 11).

Bu sırada Antalya'ya gelen NATO Genel Sekreteri Manfred Woerner, TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk'un Dedeman Oteli'nde verdiği resepsiyonda, *“Ben NATO Avrupa Müttefik Kuvvetler Başkomutanı (SACEUR) John Shalakashvili ile görüştim. Olay tamamen bir kaza, gerekli tüm soruşturma ve incelemeler yapılıyor. Bu soruşturmaların sonucu olumlu ya da olumsuz, namusluca açıklanacak.”* demiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 15).

2. Muavenet Gemisi'nde Şehit Olan ve Yaralanan Personel

Amerikan Saratoga Uçak Gemisi'nden atılan füze ile Muavenet Muhribinde görev yapan beş personel şehit olmuş, on bir personel de yaralanmıştır (Hürriyet Gazetesi, 1992: 1). Şehit düşen personel arasında;

- a. Gemi Komutanı Deniz Kurmay Yarbay Kudret Güngör,
- b. Uçaksavar Yardımcısı Deniz Teğmen Alper Tunga Akan,
- c. Telsiz Astsubayı Çavuş Serhan Aktepe,
- ç. Topçu Eri Mustafa Tunç,
- d. Topçu Eri Recep Atak yerini almıştır (Sabah Gazetesi, 1992: 10).

Aynı olay sırasında yaralanan personel arasında;

- a. Gemi İkinci Komutanı Deniz Kurmay Kıdemli Binbaşı Necati Erol,
- b. Denizaltı Savunma Harbi Subayı Deniz Üsteğmen Fahrettin Balkır,
- c. Muharebe Subayı Deniz Teğmen Uluç Kılıç,
- ç. Muharebe Subay Yardımcısı Deniz Teğmen Ahmet Tırnova,
- d. İkmal Subayı Üsteğmen M. İlter Özdil,
- e. Seyir Üsteğmen Çavuş Faruk Sarıyıldırım,
- f. Topçu Astsubay Çavuş Taner Pişkin,
- g. Topçu Astsubay Çavuş Tuncer Pınar,
- h. Serdümen Er Tolga Işıldak,
- ı. İkmal Er Hakverdi Aydın,
- i. İkmal Er Ömer Ekip bulunmuştur (Sabah Gazetesi, 1992: 10).

Muavenet Gemisinin vurulmasında yaralanan personel sayısı, başta on bir olarak açıklanmasına karşın daha sonra Gemi Başçarkçısı Yüzbaşı Fazlı Kesgün'ün de eklenmesi ile yaralı sayısı on ikiye yükselmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 15).⁸

Füze faciasından sonra NATO'ya ait helikopterlerle İzmir'deki Hava Eğitim Komutanlığı'na getirilen yaralılar arasında bulunan ve Dokuz Eylül Tıp Fakültesi Hastanesi'ne kaldırılan Muhabere Subayı Deniz Üsteğmen Ahmet Tırnova'nın beyin ameliyatı geçirdiği, Uçaksavar Yardımcı Subayı İkmal Üsteğmen M.İlter Özdil'in sol el ve sol bacağına koptuğu, Teğmen Uluç Kılıç'ın da göğüs travması nedeniyle durumunun ağır olduğu gazetelere yansımıştır (Milliyet Gazetesi, 1992: 9).

⁸ Başka bir kaynakta yaralı personel sayısı 22 olarak belirtilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bakınız: (Öztürk, 2018: 1).

Olay sırasında sancak kısmında gözcü nöbeti tutan Topçu Er Hakverdi Aydın olayı; *“Sancak tarafından ses duyuldu. Çevreye bir ışık yayıldı. Patlama geminin kumanda merkezinde oldu ve köprü üstünü alevler sardı. Bağırانların, inleyenlerin, komutanlarımın ve arkadaşlarımın sesleri birbirine karışmıştı. Yanımda bulunan arkadaşım Recep Akan şehit olmuştu. Motorların kapatılması emri verildi.”* (Hürriyet Gazetesi, 1992: 20; Milliyet Gazetesi, 1992: 9) diyerek anlatmıştır.

Ege Deniz Bölge Komutanı Tuğamiral Ali Yüksel Öner, Güney Deniz Saha Komutanı Koramiral Çetin Ersarı ve beraberindeki üst rütbeli subaylar, hastanelerde yatan yaralıları ziyaret ederek geçmiş olsun dileklerinde bulunmuştur. Bu sırada Ege Deniz Bölge Komutanı Tuğamiral Ali Yüksel Öner ile görüşen yaralı personelin aileleri, olayın üstüne gidilmesini istemiştir (Milliyet Gazetesi, 1992: 9). Olayda yaralanan Teğmen Uluç Kılıç'ın İstanbul'dan gelen öğretmen annesi Nermin Kılıç; *“Bu olayın sorumlularının bulunarak, gerekli cezaya çarptırılacağını umuyoruz.”* demiştir (Milliyet Gazetesi, 1992: 9). Açıklamalar, Türk halkının konuyu tepki ile karşıladığını, ancak itidalli bir tutum ve tavır takındığını göstermektedir.

3. Muavenet Gemisinin Vurulmasının Yansımaları

Amerikan Uçak Gemisi'nden ateşlenen iki güdümlü füzenin Muavenet Gemisini vurması, dönemin Türk ile dünya basın ve kamuoyuna çeşitli şekillerde yansımıştır. Bu kapsamda geminin vurulması olayı, yetkili makamlar ve merciler tarafından basına aksettirilmiştir. 3 Ekim 1992 tarihli Sabah Gazetesi'nde konuya ilişkin olarak isim vermeden konuşan yetkililer Saratoga'nın Muavenet Gemisi'ni yanlışlıkla vurmasını; *“Bu geminin ateş alabilmesi için önceden hedef belirlenip, hedefe ilişkin bilgisayar bağlantılarının yapılması, atış kontrol alanında kilitlemesi gerekir. Bu işlemin tüm safhası Komutan'ın bilgisi ve talimatı dâhilinde yapılır. Yani, bir düğmeye yanlışlıkla basılıp, merminin fırlamasından önce, bu merminin fırlaması için bir dizi hazırlık yapmak gerekir. Yani, bu işin altında başka işler var.”* (Sabah Gazetesi, 1992: 10) diyerek açıklamıştır. Ayrıca yetkililer, *“Saratoga'dan iki mermi atıldığını, salvo atışı tabir edilen bu iki atışın yanlışlıkla olamayacağını”* (Sabah Gazetesi, 1992: 10) savunmuştur. Açıklamasının devamında yetkili, *“tek atışın yanlışlıkla olabileceğini, ancak ikinci atışın yanlışlıkla olmasının mümkün olamayacağını”* (Sabah Gazetesi, 1992: 10) belirtmiştir. Açıklamalarının devamında yetkililer; *“Bu atışlarda hedef, atış kontrol radarı ile tevci edilir. Mermi ısıtılır, içine başka kimyasal geliştirici özellikler konulur. Mermi stand-by'a alınır. Bu aşamalardan birisinin eksik olması ya da aksaması halinde, mermi ateş almaz. Bu aşamalardan sonra atış kontrol subayı, komutandan müsaadeyi alır. Operatör bu müsaadeyi*

komutandan teyit eder ve o operatör düğmeye basar. Saratoga'da birinci atış yapıldıktan sonra, ikinci atış yapılmış. Her ikisinin de yanlışlıkla yapılması mümkün değil. Geminin komutanından en küçük subayına kadar tüm personelinin başı büyük derde girer. Zaten, gemi Napoli'ye dönecek ve soruşturma başlatılacak.” (Sabah Gazetesi, 1992: 10) demiştir.

Kamuoyuna yansıyan bir diğer haberde, Türkiye'nin NATO Antlaşmaları kapsamında kazanın incelenmesi sonucunda zararın tazmini için harekete geçeceği ifade edilmiştir. NATO Antlaşmalarına göre, ABD'nin verdiği zararın yüzde 75'ini tazmin etmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, ABD'nin isterse zararın tamamını tazmin edebileceği de aktarılmıştır. Ancak Dışişleri kaynaklarının, henüz böyle bir talebin ABD'den gelmediğini ifade ettikleri vurgulanmıştır. İlave olarak Dışişleri kaynaklarının, bu tür manevralar için imzalanan “*Ev Sahibi Ülke Destek Anlaşması*”nın zarar ve tazminat taleplerine ilişkin 5'inci ve kazaların incelenmesine ilişkin 8'inci maddesi uyarınca girişimlerde bulunulacağı belirtilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 1). Ancak, girişimlerin yapılması için ilk soruşturmanın sonuçlanmasının beklendiği vurgulanmıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 15). Konuya ilişkin olarak dönemin Millî Savunma Bakanı Nevzat Ayaz tarafından kamuoyuna yapılan açıklamada, soruşturma sonucunda her şeyin ortaya çıkacağı, tazminatın kanuni bir hak olduğu belirtilmiştir. Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş'in de yaptığı açıklamada, tazminat dâhil, her türlü girişimin yapılacağı ifade edilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 15).

Konuya ilişkin olarak görüşleri gazetelere yansıyan Eski Deniz Kuvvetleri Komutanlarından Emekli Oramiral Orhan Karabulut yaşanan olaya ilişkin; “*Bu olayın ucunda bir insan vardır. Onun durumunun her yönüyle araştırılması gerekir. Altından değişik bir şey de çıkabilir. Acaba tatbikat senaryosunda, bizim gemimiz düşman tarafını temsil ediyordu da sistemler ona mı yöneltilmişti? Bunun özellikle açıklığa kavuşturulması lazım.*” demiştir. Ayrıca Emekli Oramiral Karabulut yaşanan olayda hata varsa bu durumun, “*aşırı yorgunluk, tatbikatla gerçeği karıştırmak ve sinirsel bunalımdan*” kaynaklanabileceğini belirtmiştir (Milliyet Gazetesi, 1992: 1).

Muavenet olayının duyulmasından sonra ABD Dışişleri Bakanı Lawrence Eagleburger, Türkiye'nin Washington Büyükelçiliğini aramıştır. Eagleburger Washington Büyükelçisi Nüzhet Kandemir'e, ABD yönetimi olarak olaydan duydukları üzüntüyü iletmış ve “*tüm imkânların kullanılarak*” soruşturmanın tamamlanacağı bildirilmiştir (Sabah Gazetesi, 1992: 10).

Yaşanan olaya ilişkin gazetelere yansıyan bir diğer haberde, Pentagon yetkililerinin olayın meydana gelişi ile ilgili iki olasılık üzerinde durdukları ifade edilmiştir (Hürriyet Gazetesi, 1992: 20). Birinci olasılığın, Sea Sparrow füzesinin ateşleme mekanizmasında

meydana gelen bir arıza veya kontak sonucu fırlatılması ile ilgili olduğudur. İkinci olasılığın ise, Saratoga Gemisi personelinden biri ya da birkaçının, söz konusu füzeleri bilinçli olarak eğlence olarak ateşledikleridir. Olayla ilgili olarak Amerikan Morning News adlı TV programının sorularını yanıtlayan Senato Silahlı Kuvvetler Komitesi Başkanı Senatör Sam Nunn, kazanın beraberinde birçok soruyu gündeme getirdiğini belirterek, *“Umarım bundan sonra Pentagon, bu tür olayların tekrarlanmaması için gerekli önlemleri almaya başlar.”* demiştir. Senatör Nunn, Türk gemisinin hasar almasına ve beş askerin hayatını kaybetmesine neden olan füzelerin konvansiyonel başlıklı olduğuna dikkat çekerek, *“Tanrı'ya şükür füzeler nükleer başlıklı değildi.”* açıklamasında bulunmuştur (Milliyet Gazetesi, 1992: 11). Senatör Nunn'un beyanı, çok büyük bir felaketin ucundan dönüldüğünü göstermektedir.

Türk Dışişleri Bakanlığı kaynakları tarafından konuya ilişkin olarak yapılan açıklamada soruşturmanın askeri makamlarca yürütüldüğü belirtilerek NATO'yu meydana getiren SOFA (Statüs of Forces Agreement-Kuvvetlerin Statüsüne İlişkin Sözleşme) Anlaşması hükümlerine göre olayın Türk karasuları içinde gelişmesi nedeniyle Türk adli makamlarının sorumluluğu altında olduğunu belirtmiştir. Soruşturma sonrasında Türkiye'nin tazminat hakkının saklı olduğu yine aynı kaynaklar tarafından ifade edilmiştir. Bu arada Sabah Gazetesi tarafından bilgisine başvurulmuş NATO Napoli karargâhında görevli Amerikan Donanma Albayı Jim Mitchel, telefona çıkmayarak sekreteri aracılığıyla kazadan üzüntü duyduklarını ancak konuyla ilgili açıklama yapmaya yetkili makamın Türk Genelkurmay'ı olduğunu belirtmiştir (Sabah Gazetesi, 1992: 10).

Türk Savaş Gemisinin NATO Tatbikatı esnasında Amerikan Uçak Gemisi Saratoga tarafından vurulduğu haberinin Türk Genelkurmay Başkanlığı'na iletilmesinden sonra büyük bir gerginlik yaşandığı basına çeşitli şekillerde yansımıştır. Konuya ilişkin olarak yapılan haberlerde; *“Sabah erken saatlerde makamlarına gelen üst düzey askeri yetkililer, Genelkurmay 2'nci Başkanı liderliğinde saatler süren toplantılar yapmıştır. Sık sık ABD'li yetkililerin telefonları ile kesilen toplantıda zaman zaman sert konuşmaların yapıldığı öğrenildi.”* (Sabah Gazetesi, 1992: 11) denilmiştir. Bir üst düzeye yetkili tarafından yapılan açıklama ile ilgili haberde; *“Aklımız, hafızamız almıyor. Hemen 3 mil yanında seyreden gemiyi alınının ortasından nasıl vurursun? Bu işin peşini bırakmayız?”* değerlendirmesinde bulunduğu belirtilmiştir. Yine haberlerde, *“Askeri kaynakların, gemideki personelin ailelerinin, vatandaşların ve gazetecilerin olayla ilgili gelişmelerden haber almak istemeleri üzerine, Genelkurmay Başkanlığının telefonlarının kilitlendiğini belirttiği”* (Sabah Gazetesi, 1992: 11) aktarılmıştır.

Dönemin muhalefet liderlerinden (DSP) Sol Parti Başkanı Bülent Ecevit tarafından, 1 Kasım 1992’de belediye başkanlığı seçimi yenilenecek olan Nallıhan İlçesine bağlı Çayırhan Beldesi’nde halka hitaben bir açıklama yapılmıştır. Bu açıklamada Bülent Ecevit, Ege’deki tatbikat sırasında plan dışı füze atışının kaza olduğuna inanmanın çok zor olduğunu söylemiştir (Hürriyet Gazetesi, 1992, 20). Ayrıca Ecevit; *“Birkaç ay önce de İncirlik’ten kalkan bir Amerikan helikopterinin kendi topraklarımızda bölücü teröristlere yardım malzemesi atması yanlıştır olduğuna inanmak da biraz zordu.”* demiştir. ABD ile ilişkilerde çok dikkatli ve ihtiyatlı davranmak gerektiğini savunan Ecevit, *“Eğer Çekiç Güç bir an önce yurdumuzdan çıkarılmazsa ve İncirlik’te çok etkili bir denetim kurulmazsa, Ege’dekine benzer kazalar veya oyunlar, Allah esirgesin Güneydoğu Anadolu’da da başımıza gelebilir. Görünmez kazalardan korunmak güçtür ama görünür kazalara kurban gitmenin mazereti yoktur.”* diyerek konuşmuştur. Almanya ve Fransa’nın Kuzey Irak’a insani yardım adı altında askeri araç-gereç ulaştırmaya kalkışmalarının da yanlıştır diye yutturulmak istendiğini savunan Ecevit, konuşmasını; *“Müttefiklerimizin bu gibi sabıkaları göz önünde tutularak, Türkiye’nin kendi bölgesine ilişkin politikaları bir an önce Batılı müttefiklerin güdümünden çıkarılmalıdır. Bu politikalar Washington güdümünde değil, Ankara’da kararlaştırılmalıdır. Irak’ı asla böldürtmeyiz diye Türkiye’yi kandırarak Irak’ı böldürmüş ve yanı başımızda kendilerine bağımlı bir uydu Kürt devleti kurmuşlardır. Bundan sonraki aşama ise Türkiye’nin bölünmesidir. Hükümet bu vebalin altından kalkamaz.”* (Milliyet Gazetesi, 1992: 9) diyerek tamamlamıştır.

Refah Partisi lideri Necmettin Erbakan da İzmir’de yaptığı konuşmada, Ege Denizi’nde önceki gün meydana gelen olaylarla ilgili olarak Başbakan Süleyman Demirel’in hiçbir incelemede bulunmadan *“kaza”* diyerek açıklama yaptığını öne sürmüştür. Ayrıca Erbakan, Ege’de meydana gelen olayın arkasında Hristiyan-Müslüman çatışması bulunduğunu, Rum ya da Ermeni asıllı bir askerin bu olaya neden olduğunu iddia etmiştir. Konuşmasının devamında Erbakan, *“Bu manevralar niçin yapılıyor? NATO, Komünist Blok’a karşı kurulmuştu. Şimdi bu blok olmadığına göre, neden yapılıyor? Ben söyleyeyim. Batı aleminin karşısında gelecekte oluşacak bir Müslüman birliğine karşı yapılıyor.”* (Milliyet Gazetesi, 1992: 9) demiştir. Muhalefet partilerinin açıklamaları, Muavenet Muhribinin vurulması olayının tepki ile karşılandığını ortaya koymaktadır.

Amerikan Uçak Gemisi Saratoga’nın Sea Sparrow Füzesi ile Muavenet isimli muhribi vurması dünyada büyük yankı uyandırmıştır. Bu olay üzerine yerli ve yabancı gazetecilerden oluşan 22 kişilik bir heyet, olaya sebebiyet veren Saratoga Gemisine davet edilmiştir. Saratoga Gemisinin komutanları tarafından konuya ilişkin olarak verilen brifingde, Amerikan Savunma

Bakanlığı Pentagon'un emri ile Muavenet'in vurulmasına yönelik geniş çaplı bir soruşturma başlatıldığı, soruşturma tamamlanmadan herhangi bir yanlış anlamaya sebebiyet vermemek ve Türkiye ile aralarında olan dostluk ilişkilerine zarar vermemek için kesin konuşmama kararı aldıkları belirtilmiştir (Sabah Gazetesi, 1992: 11). Bu sırada Amerikan Uçak Gemisinin Komutanı Albay James M. Drager yaşanan olayı; *“Otomatiğe bağlı olan füze ateşleme sisteminin diğer gemilerden gelen sinyaller yüzünden kendiliğinden harekete geçtiğini sanıyoruz.”* (Sabah Gazetesi, 1992: 11). demiştir.

Konu hakkında Türk gazetecilerin ısrarlı sorularına kesin bir cevap vermekten kaçınan komutan, böyle bir kazanın bugüne kadar ilk defa meydana geldiğini belirtmiştir. Geçtiğimiz senelerde bu füzelerin kontrol dışı ateş aldığını ancak hiçbir uçak veya gemiye isabet sağlamadığını belirten Drager, olayın Türk ve Amerikan denizciliği için çok üzüntü verici bir sonuç yarattığını belirtmiştir. Açıklamanın devamında, Saratoga Uçak Gemisi'nde Sea Sparrow füzelerinden dörderli, iki rampa olduğu ifade edilmiştir. Yaşanan olay kapsamında geminin Atış İdare Merkezi'nde bulunan tüm görevli personelin, meydana gelen kaza nedeni ile soruşturmaya alındığı vurgulanmıştır. Bu kapsamda birimde görevli subay, astsubay ve erlerin savunmalarını yapmak üzere rapor hazırlamalarının istendiği belirtilmiştir. Bu raporların sonucunda olayın tam nedeni belli olduktan sonra, gemide bulunan soruşturma heyeti tarafından Pentagon'a durumun resmi olarak iletileceği açıklanmıştır. İlgili resmi yazı sonrasında da Amerikan Savunma Bakanlığı tarafından resmi bir açıklama yapılacağı ifade edilmiştir. İlave olarak Saratoga Gemisi Kurmayları tarafından, trajik olaydan dolayı büyük üzüntü yaşadıkları, hayatını kaybeden Türk denizcilerin ailelerine başsağlığı, yaralılara ise geçmiş olsun dileğinde bulunulduğu belirtilmiştir (Sabah Gazetesi, 1992: 11).

Dünyadaki silah uzmanları, Amerika Uçak Gemisi Saratoga'nın üç mil yakınındaki Türk savaş gemisini nasıl vurduğuna dair çeşitli varsayımlar ve teoriler üzerinde durmuştur. Bu kapsamda uzmanlar, olayın insan hatasından çok Saratoga'nın eski teknolojiye sahip olmasının kazanın en büyük nedenlerinden biri olduğunu öne sürmüştür. Önemli askeri yayın organlarından biri olan Jane's Defence Weekly Dergisinin muhabiri olan Paul Beaver olayın sebebi olarak, *“Büyük ihtimalle birisi dokunmaması gereken bir düğmeye dokundu.”* diyerek durumu açıklamıştır (Milliyet Gazetesi, 1992: 11). Beaver, bu tür bir olayın Amerikan Ordusu'nun başına ilk defa gelmediğini hatırlatmıştır. Bu kapsamda 1988 yılında bir İran uçağının, körfezde bir ABD Donanma Gemisinden açılan yanlış ateş sonucu, 290 kişinin ölümüne neden olduğunu örnek göstermiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 15).

NATO askeri uzmanlarından David Hobbs, kazanın büyük bir ihtimalle insan hatası sonucunda olduğunu ifade etmiştir (Milliyet Gazetesi, 1992: 11). Füzelerin, gemideki bilgisayar tarafından fırlatılmış olma ihtimalinin milyonda bir olasılık olduğu belirtilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 15). Başka bir teoriye göre, Saratoga'dan başka bir hedefi vurmak amacıyla atılan füzenin beş kilometre uzakta bulunan Muavenet'i hedef şaşırarak vurduğu ifade edilmiştir. Ancak, olayın yaşandığı anda hiçbir füze atışının planlanmamış olması bu ihtimali düşürmüştür. Ayrıca, Muavenet gemisini vuran Sea Sparrow Füzesinin, gemilere karşı değil füze ve uçaklara karşı kullanılma özelliği ile ön plana çıktığı belirtilmiştir. Yapılacak bir araştırma ile hatanın nereden kaynaklandığının tespit edilebileceği ifade edilmiştir. İlave olarak Amerikan gemilerindeki bilgisayar işlemlerinin kaydedilip, saklandığı ifade edilmiştir. Beaver'e göre, Türk gemisi Saratoga'ya çok yakın seyrettiği için korunmak amacıyla savunma füzesi atma şansı olmamıştır (Sabah Gazetesi, 1992: 11). Ayrıca, Amerikalı mürettebatın füzeyi etkisiz hale getirme imkânı olmadığı dile getirilmiştir. NATO Avrupa Kuvvetleri Komutanı John Shalikashvili de yaptığı açıklamada, Türkiye'den özür dilemiş ve bir soruşturma başlatmıştır. Ancak kazanın sebepleri hakkında bir açıklama yapmamıştır (Milliyet Gazetesi, 1992: 11).

Fransız Televizyonu'nun 2'nci Kanalı verdiği haberde, Saratoga'dan atılan ve Türk Muhribi Muavenet'e isabet eden füzelerin otomatik olarak ateşlenmiş olabileceği tezini ortaya atmıştır. Milyarlarca dolar değerindeki savaş gemilerinin savunmasının, kişilerden çok otomatik koruma sistemleri tarafından üstlenildiği belirtilen haberde, uçaklara karşı kullanılan Sea Sparrow füzelerinin, iki geminin manevra amacıyla birbirlerine çok yaklaştıkları bir sırada ateşlendiği belirtilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 15).

NBC Televizyonu olayı, "*Savaş oyununda trajik yanlış*" başlığı ile vermiştir. Amerikan CNN kanalı ise yaşanan olayı, "*ABD Donanma tarihinin utanç verici kazalarından biri*" olarak değerlendirmiştir (Milliyet Gazetesi, 1992: 11). CNN haberinde, Napoli'deki ABD Deniz Kuvvetleri'nden Albay James Mitchel ile yapılan telefon görüşmesini vermiştir. Bu görüşme esnasında CNN Muhabiri Albay Mitchel'e tatbikat sırasında füze kullanılmaması gerektiğini anımsatarak, "*Siz füzelerin yanlışlıkla ateşlendiğini söylüyorsunuz. Yani bir insan hatası olduğunu belirtiyorsunuz. Ancak, atılan füzenin Türk Muhribinin kaptan köşküne, daha doğrusu tam radar merkezine isabet etmesine ne diyorsunuz? Yani üstünkörü bir atış değil bu öyle mi?*" sorusunu yöneltmiştir. Albay Mitchel bu soruya, "*Şu anda böyle bir suale yanıt vermek istemiyorum.*" karşılığını vermiştir. Amerikan CBS Televizyonu da Albay Mitchel ile yaptığı telefon görüşmesini vermiştir. Bu konuşmasında Mitchel, "*Planda herhangi bir*

ateşleme söz konusu değildi.” demiştir. Amerikan ABC Televizyonu da normal program akışını keserek haberi vermiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 15).

İngiliz Radyo ve Televizyon kanallarından BBC, ITV ve SKY televizyonları haber yayınlarında, Ege Denizi'ndeki olayı trajik olarak tanımlamıştır (Milliyet Gazetesi, 1992: 11). BBC, Londra'daki ABD Büyükelçiliği Deniz Ataşesi Charles Connor ile konuya ilişkin bir mülakat yapmıştır. Bu görüşme esnasında Connor, 3.2 metre boyunda 21 santimetre çapındaki füzenin aslında gemilere karşı kullanılmadığını, füzenin fazla ateş gücüne sahip olmamasından dolayı Türk personelin çıkan yangını kolayca söndürebildiğini, bir yanlış yapıldığını sandığını ifade etmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 15).

Muavenet Gemisinin vurulması, ABD'deki yetkililer tarafından yakından takip edilmiştir. Bu kapsamda Washington'daki yetkililer, kazaya büyük olasılıkla insan hatasının yol açtığını söylemiştir. Olay sırasında Saratoga Uçak Gemisi'nde, saldırıya karşı savunma eğitimi yapıldığı haberlere yansımıştır. ABD Savunma Bakanlığı yetkilileri, olayda teknik bir arızanın söz konusu olduğunu sanmadıklarını belirtmiştir. Yetkililer, Sea Sparrow füzelerinin vurabilmesi için radarlarının Muavenet ile kilitlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca yetkililer, manevralar sırasında Saratoga ve Muavenet gemilerinin karşıt gruplarda yer aldığını belirtmiştir. Yetkililer, manevralar gereği kazanın olduğu akşam, hiçbir füzenin ateşlenmesinin planlanmadığını açıklamıştır. Washington'daki ilk tahminlere göre olay; *“NATO Tatbikatından dolayı Saratoga Gemisi'ndeki denizciler, simule bir füze ateşlemesi denemesi yapıyordu. Yani füzeyi ateşleyecekmiş gibi, gerçekte yapılması gereken tüm unsurları yerine getiriyorlardı. Ancak, bir yerde unutulmuş bir kod veya füzenin yanlışlıkla ateşlenmemesi için konulan önlemlerin çalışmaması, düğmeye basıldığında füzelerin ateşlenmesine yol açtı. Muavenet rol gereği karşı tarafta, yani düşman saflarında olduğu için füzelerin radarları bu zırhlıya kilitlendi. Böylece kaza meydana geldi.”* şeklinde gerçekleşmiştir (Milliyet Gazetesi, 1992: 9).

Pentagon'a bağlı Donanma Komutanlığı, iki Sea Sparrow füzesinin birden ateşlenmesinin şaşırtıcı bir durum olduğunu belirtmiştir. NATO plan ve yöntemlerine göre, önce bir füzenin ateşlendiği ve hedefi bulmasının beklendiği, ardından da diğerinin hedefe yönlendirildiği ifade edilmiştir. Bu ve buna benzer sorular sebebiyle konunun araştırılması için Amerikalı üç amiralin görevlendirildiği ve konunun soruşturulduğu belirtilmiştir (Milliyet Gazetesi, 1992: 9).

ABD Deniz Kuvvetleri Komutanı Amiral Frank Kelso konuya ilişkin yaptığı açıklamada, kaza anında Saratoga Uçak Gemisi'nden Sea Sparrow füzelerinin ateşlenmesinin öngörülmediğini belirtmiştir. Bu kapsamda Amiral Frank Kelso, *“Bu tatbikatın bir parçası*

değildi.” demiştir. Bu sırada ABD’nin ölen ve yaralanan Türk askerleri için tazminat ödeyeceği basına yansımıştır (Hürriyet Gazetesi, 1992: 1).

Napoli’de bulunan Avrupa’daki Amerikan Deniz Kuvvetlerinin Sözcüsü Albay James Mitchell, ilk belirlemelere göre beş Türk denizcinin hayatını kaybetmesinden duydukları üzüntüyü belirterek, *“Dost ateşi sonucu meydana gelen bu olaydan büyük üzüntü duyduk. 6’ncı Filo Komutanlığı bugün soruşturmaya başlıyor. Tahminime göre, bu trajik olay tamamen bir insan hatasından kaynaklanmış olabilir. Hayatlarını kaybeden Türk denizcilerin ailelerine başsağlığı dilemek istiyorum.”* (Sabah Gazetesi, 1992: 11) demiştir.

4. Muavenet Soruşturması Kapsamında Yapılan Faaliyetler ve Gelişmeler

Muavenet Muhribinin vurulmasından sonra Ankara’daki ABD Büyükelçiliği, bayrağını yarıya indirmiştir (Hürriyet Gazetesi, 1992: 1). Elçilik yetkilileri, *“Böylesine üzücü bir olaydan sonra Washington’dan gelen talimat üzerine bayrağımızı yarıya indirdik.”* demiştir. Bu kapsamda, ABD’nin Türkiye’deki tüm kuruluşlarında bayraklar yarıya indirilmiştir (Hürriyet Gazetesi, 1992: 20). Bir Türk ve üç Amerikalı amiralden oluşan soruşturma komisyonu, beş Türk denizcinin şehit olduğu Saratoga olayını çözmek için uçak gemisinin komutanlarının tek tek ifadesini almıştır. Bu kapsamda Grup Komutanı Amiral Philip A. Dur, Saratoga’nın Kaptanı Albay James M. Drager ve Füze Bölüm Komutanı Albay George Crim, yaşanan olaydan birinci derecede sorumlu tutulmuştur. Soruşturma kapsamında üç komutanın Amerikan Savunma Bakanlığı’na yazılı savunma vermesi öngörülmüştür. Yetkililer, *“Olay sırasında Saratoga Uçak Gemisinde hayali düşman saldırısına karşı savunma eğitimi yapıldığını, bu esnada bazı Saratoga görevlilerinin füzelerin atışa hazır tutulduğunu fark etmeden ateşleme düğmesine bastıkları sanılıyor.”* (Sabah Gazetesi, 1992: 1) demiştir.

Kararlılık-92 Tatbikatındaki kaza ile ilgili savunmaları alınan Saratoga Uçak Gemisinin Komutanlarından Albay Crim, Amiral A.Dur ve Albay Drager konu ile ilgili verdikleri beyanatta; *“Çok üzgünüz... Böyle bir kazaya sebebiyet vermemeliydik.”* (Sabah Gazetesi, 1992: 1) diye konuşmuştur. Bu sırada Ankara’ya başsağlığı dilemeye gelen NATO Başkomutanı Orgeneral John Shalikashvili, *“Mutlaka yanlış olan bir şey var. Bunu bulmaya çalışacağız. Eğer yanlış bir davranış varsa buna uygun şekilde davranacağız. Hiçbir şeyi saklamaya çalışmayacağız.”* (Sabah Gazetesi, 1992: 1) demiştir.

Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel, Muavenet Gemisinin vurulması ve yapılan soruşturmaya ilişkin olarak Almanya’nın birleşme günü nedeniyle Alman Büyükelçiliği’nde verilen resepsiyon sırasında bir açıklama yapmıştır (Milliyet Gazetesi, 1992: 9). Bu kapsamda Süleyman Demirel; *“NATO Tatbikatında Muavenet Muhribinin Amerikan Uçak Gemisi*

tarafından vurulması olayında kasıt bulunmadığı görüşünde olduğunu, zanla hareket etmenin yanlış olduğunu, bekleyip araştırmanın bitmesini görmek gerektiğini, kasıtlı olduğu yolunda iddialar her zaman yapılabilir, yalnız kastın mantığı yok. Fakat ona rağmen araştırılması lazım. Niçin olsun kasıt? Yani bir dost devlet, beraber manevra yaptığı bir dost devletin gemisine füze atar mı? Neresinde mantık var bunun? Mantığı yok da! mantığı olmamasına rağmen araştırılması lazım. O yapılıyor zaten... Amerika kendisi araştırıyor, bizden de bu heyet içinde birisinin bulunmasını istedi. Bizde bir amiralimizi verdik. Araştırılıyor. Bu Saratoga gemisinde bu olay birkaç defa olmuş. Neden oluyorsa, nasıl oluyorsa bizim bilmediğimiz bir iş. Hiç kimsenin birbirinden daha fazla bildiği bir şey yok. Bende o kadar biliyorum. Ben hükümetsem bilinmeyecek şeyleri bilmekle yükümlü değilim ki!" (Sabah Gazetesi, 1992: 9) demiştir. Demirel açıklamasının devamında, Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş'in NATO Avrupa Müttefik Kuvvetler Başkomutanı Orgeneral John Shalikashvili ile görüştüğünü ve kendilerinden bu işin tahkik edilmesini istediğini belirtmiştir (Sabah Gazetesi, 1992: 9). Türk devlet adamlarının açıklamaları, konunun önemle takip edildiğini göstermektedir.

4 Ekim 1992'de soruşturma sürecinin devam ettiği bir ortamda, Saroz Körfezi civarında bir olay daha yaşanmıştır. Olay, müttefik unsurlar arasında Çanakkale Saroz Körfezi'ne amfibi çıkarma yaparken meydana gelmiştir. Amerikan, İtalyan ve Türk Deniz Kuvvetlerine ait gemiler Saroz Körfezi'ne çıkartma yaptıkları sırada, Amerikan Deniz Kuvvetleri'ne ait Iwo Jima Helikopter Gemisi'nde, malzeme indirimi yapan bir helikopterin arka pervanelerine takılan Amerikalı asker Bill Trency parçalanarak can vermiştir. Sabah 09:45 sıralarında meydana gelen olayın, helikopterlerin iniş ve kalkışlarını sağlayan görevli askerin dikkatsizliğinden kaynaklandığı bildirilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 15).

Bu sırada Saratoga Uçak Gemisi'nden fırlatılan ve Muavenet'e isabet ederek beş denizcinin hayatını kaybetmesine yol açan olayla ilgili soruşturmada ilk ceza SeaSparrow tipi füzelere verilmiştir (Hürriyet Gazetesi, 1992: 22). Bu kapsamda ABD Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, savaş gemilerinde yaygın olarak kullanılan Sea Sparrow tipi füzelerin ateşleme sistemine sınırlayıcı kurallar getirildiğini açıklamıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 15). Amerikan Deniz Kuvvetleri tarafından yayımlanan bildiride, Sea Sparrow füze sistemlerinin ateşleme aşaması için sınırlı düzeyde hazır tutulması yönünde emir verildiği belirtilmiştir. Bildiride ayrıca, Sea Sparrow füze sisteminin bütünüyle yeniden gözden geçirilmesi yolunda talimat verildiği kaydedilmiştir (Sabah Gazetesi, 1992: 9).

Aynı gün Muavenet gemisinde görev yaparken şehit düşen personel için İzmir Çiğli Hava Üssü'nde bir tören yapılmıştır. Bu törene Ege Ordu Komutanı Orgeneral Hikmet Köksal,

Hava Eğitim Komutanı Korgeneral İlhan Kılıç, Güney Deniz Saha Komutanı Korgeneral Çetin Ersarı ve diğer askeri personel katılım sağlamıştır. Şehitlerin cenazeleri buradan Hava Kuvvetleri Komutanlığı'na ait bir nakliye uçağı ile Gölçük'e götürülmüştür (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 15). Şehit personel Gölçük'e getirildikten sonra burada Kurmay Yarbay Kudret Güngör, Deniz Teğmen Alper Tunga Akan, Astsubay Çavuş Serkan Aktepe, Erler Mustafa Tunç ve Recep Atak için 5 Ekim 1992 Saat: 10.00'da bir tören yapılması kararlaştırılmıştır (Hürriyet Gazetesi, 1992: 1). Gölçük'te yapılacak askeri tören sonrasında şehitlerin memleketlerine gönderilmesi planlanmıştır (Sabah Gazetesi, 1992: 9).

Aynı gün NATO Avrupa Müttefik Kuvvetleri Başkomutanı Orgeneral John M. Shalikashvili, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş ile bir görüşme gerçekleştirmiştir (Hürriyet Gazetesi, 1992: 20). Genelkurmay Başkanlığı konuya ilişkin olarak yaptığı açıklamada, Orgeneral John M. Shalikashvili'nin hem şahsı hem de ABD Hükümeti adına özür dilediğini belirtmiştir. Açıklamanın devamında, yaralılardan Deniz Kurmay Binbaşı Necati Erol, Deniz Yüzbaşı Fazlı Kesgün, Deniz Teğmen Fahrettin Balkır, Astsubay Çavuş Faruk Sarıyıldırım, Astsubay Çavuş Taner Pişkin, Astsubay Çavuş Tuncer Pınar ve Er Ömer Hakim'in tedavilerine Gölçük Deniz Hastanesi'nde; İkmal Üsteğmen İlder Özdil, Deniz Teğmen Uluç Kılıç, Deniz Teğmen Ahmet Tırnava, Onbaşı Tolga Işıldar ve Er Hakverdi Aydın'ın tedavilerine İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi ile Hava Eğitim Hastanesi'nde devam edildiği ifade edilmiştir. İlave olarak açıklamada, Yaşanan olaya ilişkin oluşturulan ABD'li heyetin Saratoga'da soruşturmaya devam ettiği, bu heyette Tuğamiral Lütfü Sancar'ın da bulunduğu değinilmiştir (Milliyet Gazetesi, 1992: 9). Ayrıca, mevcut NATO dokümanlarında belirtilen esaslara göre, ilgili NATO ülke personelinden oluşturulacak müşterek araştırma heyetinin NATO çapında inceleme yapacağı duyurulmuştur. Bu heyete bir Türk deniz mühendis subayın başkanlık edeceği açıklanmıştır. Bunların yanında TCG Muavenet Gemisi'nde meydana gelen zarar ve ziyanı tespit etmek üzere, Türk Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nca bir inceleme heyetinin oluşturulacağı, bu heyette ABD'den de gözlemci bir subay bulunacağı ifade edilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 15). Böylece, konu kapsamında üç ayrı soruşturma heyetinin çalışacağı ortaya çıkmıştır.

NATO Avrupa Müttefik Kuvvetleri Başkomutanı Orgeneral John M. Shalikashvili, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş ile görüşmeden önce basın mensuplarının soruları ile karşı karşıya kalmıştır. Olayın nasıl meydana gelmiş olabileceği yönündeki bir soruyu yanıtlayan Shalikashvili, füzelerin ateşleme yapılmaması gereken bir aşamada ateşlendiğini belirterek, *"Soruşturma tamamlanmadan bu konuda hiçbir şey söyleyemem."* demiştir. Sorumluların cezalandırılıp cezalandırılmayacağı yönündeki bir soruya ise

Shalikashvili, *“Yasal bir yanlışın yapılmış olması durumunda, gerekenin yapılacağı konusunda size teminat verebilirim. Hiçbir şeyi saklamaya çalışmayacağız. Mutlaka ki, ortada yanlış yapılan bir şey var. Yapmamız gereken bunun ne olduğunu bulmak, sonra gerekeni yapmak. Biz sorumluluklarımızdan kaçmak ya da bir şeyleri saklamak niyetinde değiliz.”* açıklamasında bulunmuştur (Milliyet Gazetesi, 1992: 9).

İzmir Çiğli'de şehitler için anma töreni yapıldığı sırada, helikopterle tatbikat bölgesine NATO Avrupa Müttefik Kuvvetleri Başkomutanı Orgeneral John M. Shalikashvili gelmiştir. Kendisi burada yerli ve yabancı basın mensuplarının çeşitli sorularını yanıtlamıştır. Bu kapsamda soruşturmayı üç Amerikalı ve bir Türk amiralinin sürdürdüğünü tekrarlayan Shalikashvili, *“Bu soruşturma bitmeden kaza hakkında herhangi bir şey söylemek istemiyorum. Bu trajik kaza, hiçbir kapalılık olmadan açıklık içinde soruşturulacaktır.”* demiştir. Shalikashvili, *“Saratoga'da alkol ve uyuşturucu bağımlısı personel var mı?”* şeklindeki soruya *“Bugünkü bütün kuvvetlerimiz için söyleyebilirim ki, böyle bir problemimiz yok.”* yanıtını vermiştir (Sabah Gazetesi, 1992: 9).

Bu sırada şehitlerin cenazelerini almak üzere yakınları Gölcük'e intikal etmiştir. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, şehre gelen şehit yakınlarını Gölcük Orduevinde ağırlanmıştır. Bu esnada şehit yakınları, yaşanan olaya ilişkin düşüncelerini gazetelere aktarmak suretiyle ortaya koymuştur. Bu çerçevede şehit yakınları; *“Kimse bu olaya kaza demesin. Amerikalılar olayı tabanca ateşlemiş gibi basit göstermek istiyorlar. İki füzenin fırlatılmasını nasıl açıklayacaklar? Hiç mi utanmıyorlar...”* diyerek, Amerikalıların kendilerini aldatmaya çalıştığını belirtmiştir (Sabah Gazetesi, 1992: 9).

Ailelerin şehit cenazelerini almak için beklediği sırada Muavenet Muhribi, inceleme ve onarım amacıyla Gölcük'e getirilerek, Poyraz Rıhtımına demirlemiştir. Deniz Kuvvetleri Komutanlığına ait Akın Römkörünün çektiği Muavenet, Işın ve Kocatepe Muhriplerinin refakatinde bir gün önce Saat 11.00 sıralarında Çanakkale Boğazı Mehmetçik Feneri'nden giriş yapmıştır. Çanakkale Ulaştırma Bölge Müdürlüğü tarafından, geminin güvenli geçişini sağlamak amacıyla Çanakkale Boğazı bir süre tek yönlü olarak gemi trafiğine kapatılmıştır. Muavenet'in üç saat süren boğaz geçişi, sahili dolduran binlerce Çanakkaleli tarafından gözyaşları ile izlenmiştir. Gemi personeli erlerin de kıç güvertesinde sıraya girdikleri ve başları öne eğik vaziyette üzüntülü bir şekilde durdukları dikkat çekmiştir. Muavenet'in personeli Saat 13:00'da dışarı çıkmaya başlamıştır. Gölcük Donanma Komutanlığı'nın önünde, gemideki yakınlarından bir haber almak için bekleyen kişiler, dönenlerin sevincini ve şehitlerin hüznünü bir arada yaşamıştır (Sabah Gazetesi, 1992: 9).

5 Ekim 1992’de Gölcük Donanma Komutanlığı’nda Muavenet şehitleri için bir askeri tören düzenlenmiştir. Donanma Komutanlığı’ndaki törenin ardından cenazeler, şehitliğe getirilmiştir. Buradaki törene Millî Savunma Bakanı Nevzat Ayaz, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş, Güney Avrupa Müttetik Kuvvetler Komutanı J. Boarda, Güney Avrupa Deniz Kuvvetleri Komutanı Vandini ve ABD Büyükelçisi R. Barkley katılmıştır. Bu sırada törende bulunan Muavenet gemisinin şehit olan kaptanı Yarbay Kudret Güngör’ün eşi Deniz Güngör, ağlayan gemi personeline; *“Sizler birer kahramansınız, denizciler ağlamaz.”* demiştir (Sabah Gazetesi, 1992: 11).

Törende konuşma yapan Harp Filosu Komutanı Tümamiral Ekmel Totrokan, *“Olayın meydana gelmesinden sonra personel anında müdahale ederek daha fazla can kaybına ve Muavenet’in batmasına meydan vermemiştir. Bu durum her türlü takdirin üzerindedir. Bu da Yarbay Güngör’ün nasıl bir eğitim düzeyinde bulunduğunu gösteren ayrı bir vasıftır. Bu nedenle kendisi ve arkadaşları şu anda herhalde daha müsterihtir. Ruhları şad olsun.”* demiştir (Sabah Gazetesi, 1992: 11).

Tören, Millî Savunma Bakanı Nevzat Ayaz ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş’in şehit ailelerine başsağlığı dilemesinden sonra sona ermiştir. Şehit denizcilerin cenazeleri, törenin ardından toprağa verilmek üzere memleketlerine gönderilmiştir. Bu kapsamda Deniz Kurmay Yarbay Kudret Güngör’ün cenazesi İstanbul, Deniz Teğmen Alper Tunga Akan’ın cenazesi Tekirdağ, Astsubay Çavuş Serkan Aktepe’nin cenazesi İstanbul, Topçu Er Recep Akan’ın cenazesi Şanlıurfa Halfeti ve İkmal Çavuş Mustafa Kılınc’ın cenazesi Elazığ’da defnedilmek üzere memleketlerine gönderilmiştir. Bu sırada soruşturmanın devam ettiği öğrenilmiştir (Sabah Gazetesi, 1992: 11).

30 Kasım 1992 ve 1 Aralık 1992 tarihinde Muavenet Muhribinin vurulmasına ilişkin tahkikatın sonuçlarına yer verildiği görülmektedir. Kamuoyuna yansıyan haberlerde, gece tatbikatı için uyandırılan ABD uçak gemisi personelinin, tatbikatı gerçek zannetmesi üzerine füzeleri ateşlemesi sonucu olayın gerçekleştiği ifade edilmiştir. Dolayısıyla hazırlanan raporda, yaşanan olayın insan hatasından kaynaklanıp, herhangi bir kasta dayanmadığı belirtilmiştir. Bu sırada Amerikan gazetelerinden New York Times, uçak gemisinin komutanlarına uyarı cezası verilmesinin beklendiğini belirten bir haber yapmıştır. Yaşanan olaya ilişkin rapor sonuçlarını kamuoyuna açıklayan Millî Savunma Bakanı Nevzat Ayaz, komisyonların soruşturmayı tamamladığını, yapılan anlaşmalar gereği raporun açıklanamayacağını ifade etmiştir. Bakan Ayaz konuşmasının devamında, *“Değerlendirme sonrasında olayda herhangi bir kasıt olmadığı anlaşılmıştır. Olay, Saratoga Uçak Gemisindeki personelin eğitimsizliği ve disiplinsizliğinden meydana gelmiştir.”* demiştir. Ayrıca Bakan Ayaz açıklamasının

devamında, ABD'den Saratoga Uçak Gemisi'nden füzeyi ateşleyen personelin etnik kökeni sorulmuş ancak, konuya ilişkin olarak sadece Amerikan yurttaşı oldukları açıklamasının yapıldığı aktarılmıştır (TBMM Tutanak Dergisi, 1993: 167-169).

Olaydan sonra Muavenet Muhribi envanterden çıkmıştır. Bu muhribin yerine Türkiye, ABD'den tazminat olarak sekiz adet Tepe (Knox) sınıfı muhrip almıştır (Uzun, 2022: 116). ABD'den; “USS Capodanno”, “USS Fanning”, “USS Reasoner”, “USS Thomas C. Hart”, “USS Ainsworth”, “USS Donald B. Beary”, “USS Bowen” ve “USS McCandless” isimli muhripler alınmıştır (Gardiner, 1996: 472). Böylece ABD, Muavenet Muhribi yerine Türkiye'ye sekiz adet savaş gemisi vermiştir. Bu sırada olaydan iki yıl sonra Saratoga Uçak Gemisi, ABD Deniz Kuvvetleri envanterinden çıkarılmıştır.⁹ Ayrıca yaşanan olay, eğitim ve disiplin eksikliği olarak görülmüş, uçak gemisinin komutanının da içerisinde yer aldığı sekiz Amerikalı askere disiplin cezaları verilmek suretiyle dosya kapatılmıştır.¹⁰

Muavenet olayı kaza olarak nitelendirilmesine karşın bazı kaynaklar bu olayı, Irak'ı işgal etme niyetindeki Amerikalı şahinler grubunun işi olarak nitelendirmiştir. Bu kapsamda Amerikalı Şahinlerin, Muavenet'i vurarak Türkiye'den koparmak isteyip de alamadıkları tavizler için bir ihtar çekmiş oldukları ima edilmiştir. Ayrıca kimileri de bu olayı, Türkiye'yi bölmek üzere hazırlanmış bir planın parçası olarak nitelendirmiştir (Subaşı, 2020: 6). İlgili yorumlar, Muavenet Muhribi'nin vurulmasının Türk kamuoyuna farklı şekillerde yansıdığını ve dönemin konjüktürel şartları içerisinde kendisine yer bulduğunu bize göstermektedir.

Sonuç

Yakın dönem Türk-Amerikan ilişkilerini etkileyen önemli olaylardan biri olan Saratoga Uçak Gemisinin Muavenet Muhribini vurması, Türk Kamuoyuna çeşitli şekillerde yansımıştır. Olayın yaşandığı andan itibaren Türkiye Başbakanı Süleyman Demirel, olayın araştırılacağını ve itidalli olunacağını belirtmiştir. Bunun yanında ABD Başkanı George Bush, NATO Genel Sekreteri Manfred Woerner ve NATO Avrupa Müttefik Kuvvetler Başkomutanı (SACEUR) John Shalikashvili yaptığı açıklama ve beyanatlarda, olayda bir kasıt olmadığını ancak konunun en ince ayrıntısına kadar araştırılacağını belirtmiştir. Ayrıca NATO ve ABD yetkilileri, Türk halkından özür dileyerek, hayatını kaybedenler için başsağlığı ve yaralılar için de geçmiş olsun dileklerini iletmiştir.

⁹ <https://mavivatan.net/dm-357-tcg-muavenet-ve-hikayesi>, Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2023, Saat: 23:21.

¹⁰ <https://www.savunmasanayi.org/tam-28-yil-once-tcg-muaveneti-vurdular>, Erişim Tarihi: 19 Mayıs 2023, Saat: 21:30.

Olaydan sonra oluşturulan komisyonlar aracılığı ile Muavenet Muhribinin nasıl vurulduğu konusu aydınlığa kavuşturulmaya çalışılmıştır. Neticede olayın, tatbikat amacı ile geceleyin kaldırılan ABD’li personelin gerçek bir düşman saldırısı olduğuna dair değerlendirmesi sonucunda meydana geldiği raporlara yansımıştır. Bu raporlar, iç ve dış basına da yansımış Türk kamuoyunda da yer almıştır. Hazırlanan resmi raporlara karşın, Türk kamuoyunda konu tartışmalara yol açmış ve ABD tarafının konuya gereken hassasiyeti göstermediği şeklinde yorumlar yapılmıştır. Özellikle ABD’deki şahin grubun, Irak’a savaş açmak ve bu kapsamda Türkiye’yi istediği çizgiye çekmek amacıyla böyle bir eylemde bulunduğu iddia edilmiştir. Ayrıca, Muavenet’in vurulmasının Türkiye’yi bölmek amacıyla hazırlanmış bir proje olduğunu ileri sürenler de olmuştur.

Türk-Amerikan ilişkilerinde bir dönüm noktası teşkil eden Muavenet Muhribinin Saratoga Uçak Gemisi tarafından vurulması olayı, Türk kamuoyunda uzun süre gündemi meşgul etmiştir. Olaydan sonra ABD, tazminat olarak Türkiye’ye Knox tipi sekiz adet muhrip vermiştir. Bu sırada Muavenet Gemisi Türk Deniz Kuvvetleri’nden, Saratoga Uçak Gemisi de Amerikan Deniz Kuvvetleri envanterinden çıkarılmıştır. Türk denizcilik tarihinde önemli bir yeri olan olay, kamuoyuna çeşitli şekillerde yansımış hem Türk hem de ABD ile uluslararası kamuoyunda yer bularak tarihteki yerini almıştır.

Kaynaklar

- Armaoğlu, F. (2012). 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, 18. baskı, İstanbul, Alkım Yayınevi.
- Armaoğlu, F. (1992). 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, Cilt: 1, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Armaoğlu, F. (1989). XX. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1918), 6. Baskı, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Denovo, J. A., (1963). American Interest and Policies in The Middle East 1900-1939, Minneapolis.
- Gardiner, R., (1996). Conway's All World Fighting Ships 1947-1995, Naval Institute Press, Annapolis.
- İlkin, S. (1981). Chester Demiryolu Projesi, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Soysal, İ. (1983). Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları, Ankara, Türk Tarih Kurumu.
- Sönmezoğlu, F. (1995). Kıbrıs Sorunu Işığında Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye Politikası (1964-1980), İstanbul, Der Yayınları.
- Subaşı, E. (2020). Denizler Fatihisi Barbaros Hayreddin Paşa, İstanbul, Çelik Yayınevi.

Makaleler

- Akgün, S. (1984). "Ana Hatlarıyla General Moseley Raporu: Türkiye'de Amerikan Mandası", Belleten, Cilt: 48, Sayı: 189-190, 95-108.
- Akman, H. (2012). "Kıbrıs Cumhuriyeti İlanından Johnson Mektubuna, Kıbrıs Sorunu (1960-1964)", Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, Sayı: 22, 65-98.
- Arslan, G., Somel, G, (2020). "Ulusal ve Yabancı Basında Türkiye'nin Almanya ile Japonya'ya Savaş İlanı (23 Şubat 1945)", History Studies, 12/4, 1837-1866.
- Arslan, L. (2019). "Millî Mücadele Döneminde Manda ve Himaye Tartışmaları ve Mandacılık Yaklaşımları", Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Sayı: 64, 1-38.
- Bölme, S. M. (2012). "Soğuk Savaş'ta NATO-ABD-Türkiye Üçgeninde Askeri Üsler: Süreklilik ve Değişim", Uluslararası İlişkiler Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 34, 51-71.
- Bulut, S. (2018). "38. Enlemde Güç Mücadelesi: Kore Savaşı ve Türkiye'deki Tezahürleri", Mavi Atlas Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 1, 185-204.
- Doğanay, R. (2014). "Millî Mücadele ve Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türk-Amerikan İlişkileri (1918-1927)", Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 371-388.
-

-
- Durak, G. (2015). "Türk ve Dünya Basınında Kore Savaşı ve Türkiye", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 36, 323-339.
- Erhan, Ç. (1998). "1830 Osmanlı-Amerikan Antlaşması'nın Gizli Maddesi ve Sonuçları", Belleten, Cilt: LXII, No: 234, 457-466.
- Erhan, Ç. (1996). "Ortaya Çıkışı ve Uygulanışıyla Marshall Planı", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt: 51, Sayı: 1, 275-287.
- Erkmen, A. (2020), "Türkiye'nin NATO Üyeliği ve Üyeliğin TBMM'de Kabulü", Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17 (2), 1024-1049.
- Erol, M. (2011), "Amerika'nın Cezayir İle Olan İlişkileri (1785-1816)", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: XXXII, 689-730.
- Ertem, B. (2009). "Türkiye-ABD İlişkilerinde Truman Doktrini ve Marshall Planı", Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 21, 377-397.
- Güler Y. (2005). "Osmanlı Devleti Dönemi Türk-Amerikan İlişkileri (1795-1914)", Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 1, 227-240.
- Kasalak, K. (2014). "Birinci Dünya Savaşı Yıllarında Osmanlı-ABD İlişkileri", Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Sayı: 55, 108-124.
- Kırmit, Ö. F, (2021). "Lozan'a Giden Süreçte Mudanya Ateşkes Antlaşması", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 21, Sayı: 1, 145-162.
- Köprülü, O. (1987). "Tarihte Türk-Amerikan Münasebetleri", Belleten, Cilt: LI, 927-948.
- Kurat, A. N, (1967). "Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri Arasındaki Münasebetlere Ait Arşiv Vesikalıkları", Ankara Üniversitesi Tarih Araştırmaları Dergisi, C.5, S.8, Ankara, 360-361.
- Öztürk İ. M. (2018). "Muavenet Zirhlisi Cephesi", HIST 200-11, (2018-2019 Güz), 1.
- Şimşir, B. (1977). "Türk-Amerikan İlişkilerinin Yeniden Başlaması ve Ahmet Muhtar Bey'in Washington Büyükelçiliği (1920-1927)", Belleten, C. XLI, S. 162, Ankara, 371-388.
- Torun, E. (2005). "Türk-Amerikan İlişkilerinin Dünü, Bugünü ve Yarını", Stratejik Araştırmalar Dergisi, S.5, Ankara Genelkurmay Basımevi, Ankara, 205-230.
- Uzun, A. (2022). "Geçmişten Günümüze Türk Donanmasının Hava Savunma Harbi Kabiliyeti Analizi", Harp Tarihi Dergisi, Sayı: 5, 101-135.
- Yaycı, C. (2019). "Irak'ta Yaşanan Savaşlar ve Türkiye'ye Etkileri", Güvenlik Stratejileri Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 30, 331-352.
- Yılmaz, E. (2020). "İngiliz Basınında Millî Mücadelenin Hazırlık Aşaması ve Mustafa Kemal Algısı (1919-1920)", Belgi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 20, 2265-2291.
-

Sürelî Yayınlar

Cumhuriyet Gazetesi, 3 Ekim 1992, s.1.

Cumhuriyet Gazetesi, 3 Ekim 1992, s.15.

Cumhuriyet Gazetesi, 5 Ekim 1992, s.15.

Hürriyet Gazetesi, 3 Ekim 1992, s.1.

Hürriyet Gazetesi, 3 Ekim 1992, s.20.

Hürriyet Gazetesi, 4 Ekim 1992, s.20.

Hürriyet Gazetesi, 5 Ekim 1992, s.1.

Hürriyet Gazetesi, 5 Ekim 1992, s.22.

Milliyet Gazetesi, 3 Ekim 1992, s.1.

Milliyet Gazetesi, 3 Ekim 1992, s.11.

Milliyet Gazetesi, 4 Ekim 1992, s.9.

Sabah Gazetesi, 3 Ekim 1992, s.1.

Sabah Gazetesi, 3 Ekim 1992, s.10.

Sabah Gazetesi, 3 Ekim 1992, s.11.

Sabah Gazetesi, 4 Ekim 1992, s.1.

Sabah Gazetesi, 4 Ekim 1992, s.9.

Sabah Gazetesi, 5 Ekim 1992, s.9.

Sabah Gazetesi, 6 Ekim 1992, s.11.

TBMM Tutanak Dergisi, Dönem: 19, Cilt: 30, Yasama Yılı: 2, 72'nci Birleşim, 23.02.1993, s.167-169.

Tezler

Uzuner, Ş. O. (2021). Amerikan Basınında Millî Mücadele Dönemi (1918-1922), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

İnternet Kaynakları

<https://www.suustunde.com/tr/kelime/iskampavya-meaning.htm?/=164>. Erişim Tarihi: 14.04.2023, Saat: 14:36.

<https://www-washingtonpost-com.translate.google.com/archive/politics/1992/10/02/us-missile-hits-turkish-destroyer>, Erişim Tarihi: 19 Mayıs 2023, Saat: 23: 20.

<https://mavivatan.net/dm-357-tcg-muavenet-ve-hikayesi>, Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2023, Saat: 23:21.

<https://www.savunmasanayi.org/tam-28-yil-once-tcg-muaveneti-vurdular>, Erişim Tarihi: 19
Mayıs 2023, Saat: 21:30.

EKLER

EK-1

Milliyet
Halk Gazetesi
CUMARTESİ
3 EKİM
1992
22 SAYFA • 3500 LİRA
(KDV DAHİL)

Milliyet'in içinden

Politika

Tansu Çiller
Milliyet'e
konuştu
9. sayfa

VAHŞET 3. sayfa

Katliam:
55 ölü
EKONOMİ 5. sayfa
250 binlikle
tanışık
Magazin 19. sayfa

Aptal Coni

ABD'nin Saratoga uçak gemisinden atılan füzeyle Türk muhribinin vurulması, tüm dünyayı şaşırtdı. Olayda kasıt yoksa, geriye tek ihtimal kalıyor: Geri zekâhlık

Gemi komutanı yarbayla 4 denizcinin şehit olması, 11 subay ve erin yaralanması, yurttan üzüntü ve tepki yarattı

●Ege Denizi'ndeki "Kararlılık Göstereci-92" tabiatına katılan uçak gemisi "Saratoga"dan önceki gece 22 sularında atışlanan iki "Sea Sparrow" füzesinden biri, 3 mil uzakta Türk muhribi "Muavenet"i vurdu. Kaptan köçkü havaaya uçan gemide komutan Kurmay Yarbay Kudret Güngör ile 4 denizci şehit oldu. Komutan yardımcısı binbaşı ile 10 denizci de yaralandı
▶ HABERLERİ 10. ve 11. SAYFADA

BUGÜN

SİLAH SORUMLULUĞU

SİLAHIN her çeşidi, sahibine veya kullanana büyük bir sorumluluk yükler. Top, füze, mermi, teknevi bir yasa, çıkarıcı bile olsa, başkasına zarar vermesin diye ölenelenecektir. Onu ortaltıkta bırakmayacaksınız. Kesici yanını kapatı tutacaksınız.

Bu aralı hayatta böyle. Askeri hayatta ise, bu sorumluluk çok daha büyüktür. Orada mesleğinizin bir parçasıdır silah. İhtis odur. Elinizdeki silahın ne zaman kullanılacağına bileceksiniz. Onları da ihtimalken, onun ne zaman kullanılacağına "bilinmeyene"ni bileceksiniz.

Anlaşıyor ki, Amerikan Saratoga gemisinin silah kullanmaları arasında, mesleklerinin bu en temel görevi öğrenenler veya unutanlar vardır.

Deniz Kuvvetlerimizin eski Komutan Oramiral Orhan Karabulut, geniş tecrübesiyle, gazetecilerin bu komandaki sorularına cevaplandırmıştır. Şuuları söylüyor:

"Bu olayın ucunda bir insan vardır. Onun durumunu her yönüyle araştırılmasını gerekir. Altından geçip bir şey de söylebiliriz."

Gereğinden de, olayla ilgili ilk bilgiler düdüklüdür. Ortada bir manevra var ama, bu olay, ne manevra programının aynı zamanlarında oluyor, ne de usullerine.

Gece saat 23.00 saatlerinde Saratoga'dan bir füze atılıyor. Gidiyor, bizim "Muavenet" gemimizin burmasında, güvertesini, komandasını da değil, doğrudan doğruya kaptan köçkünü vuruyor. Gemi Komandanı Yarbay Kudret Güngör ile birlikte bey askerlerini şehit ediyor.

Bu bir tesadüf mü? Yoksa? Deniz Kuvvetleri eski Komutan soruyor: "Acaba tabii kiht senaryo oldu, bizim geminin dışından tarafını temin ediyorlar da, istemler ona su yüklenmişler. Bunun suçluluğu aşkığı kavuşturulmasını lazım."

Eğer durum öyleyse, silahın kullanılması kesin olarak da, çok büyük bir hatadır demek. Karabulut, okla gelen ihtimaller arasında şunları sayıyor: "Ajans yorgunluk", "antikiteatla geçceği karıştırmak", "antirel kumanda".

Eğer bu ihtimallerden biri geçerliyse, o "yorgun" veya "kumanda" askeri kontrol eden amirlerin sorumluluğu söz konusu. Karabulut, bütün bunların anlatılmaması için, arastırmanın çok celi-h şekilde yapılmasını gereğini vurguluyor.

Deniz Kuvvetleri eski Komutan haklıdır. Bu arastırma, Türk tarafının da katılmasıyla bir an önce sonuca ulaşılmalıdır. Bu bir "hata" ise, hatanın bütün sorumluların Türk tarafında da öğrenilmesi gerekir.

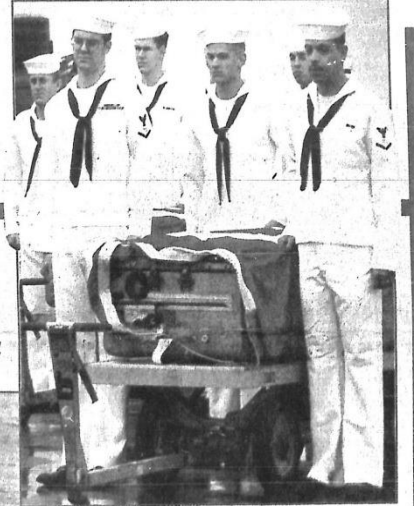
"Hata", ezbette her yerde var. Sarajlar ve manevralar tarihinde de, her bilinen silahlı kuvvetler mensuplarına ait hatalar var. Ama hataları arıtmak, arıtmak, hataların bütün yönleriyle araştırılıp soruşturulmasıyla mümkün.

Bu arastırma "Saratoga soruşturması", sadece bu olayda bir şehit vatan için değil, ABD için de önemlidir. Dünyanın tek "siper gücü" diye bilinen bu devletin, sifyata ne ölümlü laiyk olduğunu anlattığına aşından da önemlidir.

ALTAN ÖYMEN

YARALI GEMİ 1943'te ABD'de yapılan ve "Gwin" adıyla 2 Dünya Savaşı'na katılan "Muavenet" muhribinde 340 personel görevliydi. Şehit komutan Yarbay Kudret Güngör'ün başta bir kurmay denizcisiydi. ABD Filo Komutanı, Hata birde, muhribi bir ateşlendiği gemisine baktı. dedi

TÜRK GEMİNE ÖLÜM KUSTU
Uçak gemisi Saratoga, 5 Türk denizcinin ölümüne, 11 denizcinin yaralanmasına neden oldu. Üstelik, sıradan bir yanlışlıkla değil. Füze, Türk gemisinin daha can alıcı bir yerine isabet etseydi, şehit sayıs çok daha fazla olacaktı. Ya da korkunç çitimihi: Füze nükleer başlıkla da olabilirdi. 1956'da yapılan 324 metre uzunluğunda, 80 uçak taşıyan ve çağdaş teknoloji ile donatılan uçak gemisinde 5 bin personel bulunuyor. İyice o 5 bin kişiden biri veya birkaçı konuktu-oluyordu. Ve "Muavenet"ten alınarak Saratoga'ya getirilen şehitlerinin cenazeleri (istif) yerlere kondukları askeri helikopterle İzmir'e gönderildi

'Utanc verici'

●CNN TV'ei olayı, "ABD denizcilik tarihinin en utanç verici kazalardan biri" olarak nitelendi. Özal ve Demirel'e özümlerini bildiren Başbakan Bush, "Zararları tazmin ederez" dedi. ▶ 11'E

Yalçın DOĞAN

Çifte tazminat
●Soruşturma sonunda Amerika, hem ailelere, hem de Türkiye'ye maddi tazminat ödeyecek
▶ 9. SAYFADA

'Ya nükleer füze olsaydı?'

BUGÜN İSTEYİN
Michael'ın yazdıkları
Zeynep ORAL ▶ 2. SAYFADA
Taha AKYOL ▶ 11. SAYFADA

Mahkeme Milliyet'in lehine karar verdi

"ÜNİVERSİTEYBE Girşte Garanti" kitabında ilgili her türlü hukuki ve mali bağlanılan cesiri sahipleriyle yaptığımız halde, bir yayıncı hakız taleplerde bulundu. Bu yayıncının başvurusuna izari, ne iddiası inoelmek için mahkeme tedbir karar aldı. Dün saat 16.30'da ise İstanbul 4. Asliye Ticaret Mahkemesi yapıldı duruşma sonunnda Milliyet'in öne sürdüklerini verinde bularak tedbir kararını kaldırdı. Değitim için ilan ettiğimiz gün olan çarpanından itibaren eserimizi alabileceksiniz. Dürüst ve sözcünlü eri Milliyet'in hizmetlerini elbirleriyle de olsa hiçbir gücün engelleyemeyeceği bilmeniz için yazdığımız oldu. Okuyucularımızın Milliyet'e olan itimatlarına bir kez daha teşekkür ediyoruz. Basını dürüst ve saygın müccesneli olmak kolay değildir. DAĞITIM PROGRAMI 16. SAYFADA

●ABD Senatosu Silahlı Kuvvetler Komitesi Başkanı Nunn, "Tanrı'ya şükür, füzeler nükleer başlıklı değildir" dedi
▶ 11. SAYFADA

'Belki de eğlendiler'

●ABD Savunma Bakanlığı, 3 amiralden oluşan bir soruşturma komisyonu kurdu. Teknik hata ve insan hatasının yanında, mürettebatın, eğlenmek için füzeleri ateşlediği olasılığı üzerinde de duruluyor
▶ 11. SAYFADA

ANKARA KULİSİ

Orhan TOKATLI
MİT'te huzursuz bekleyiş ▶ 14. DA

Evinizi satıyorsanız
900.300.300'ü çevirin, küçük ilan varını!

Milliyet
ALOILAN
Bir telefonla küçük ilanınız tamam!
Milliyet ALOILAN'da, kaline bürünmüş değil, konusuna ilişkin güncel verileri, 30 saniye 8750 TL olan bu ücret, size telefon ekranında içinde çıkar.

Taraftarlar!
Takımınıza destek olun...
Gönül Üyesi olun,
Pele'li armağanlarınızı alın!

PAMUKBANK

Cumhuriyet

Gönül Üyesi Kartı'nızla
bir işlem yapın,
kampanyaya katılın!

15 Kasım 1992'ye kadar!

PAMUKBANK

69. YIL / SAYI 24468 / 3000 TL. (KDV içinde)

KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR: NADİR NADİ (1945-1991)

3 EKİM 1992 CUMARTESİ

NATO tatbikatına katılan ABD uçak gemisi Saratoga'dan ateşlenen iki füze Türk gemisine isabet etti

'Katil Saratoga' vurdu: 5 şehit

► Ege Denizi'nde devam eden 'Kararlılık Gösterisi-92' NATO Tatbikatı sırasında önceki gece saat 23.13'te, İzmir'in 80 mil kadar batısında, Sığaç Körfezi açıklarında ABD'nin Saratoga uçak gemisinden ateşlenen iki füze, Türk Deniz Kuvvetleri'ne ait Muavenet adlı muhribin kaptan köşkü ve sancak kısmına isabet etti. Olayda, gemi komutanı bir subay, bir astsubay ve iki er şehit oldu. ■ *İS. Sayfada*

'Kararlılık Gösterisi 92' tatbikatı sırasında ABD donanmasına ait 'Saratoga' uçak gemisinden dün gece atılan 2 füzenin isabet ettiği muhribte şehit olan 5 askerin cenazeleri ABD helikopteri ile İzmir Hava Eğitim Komutanlığı'na getirildi.

Yarbay Kudret Güngör.

Teğmen Alpertunga Akan.

BUSH, ÖZÜR DİLEDİ

Hükümet ABD'den tazminat isteyecek

Haber Merkezi - Muavenet muhribinin vurulması ve 5 denizimizin şehit olması, Ankara, NATO ve Pentagon'da "olağanüstü durum" yarattı. Olay üzerine Bakanlar Kurulu'nu olağanüstü toplantıya çağırarak Başbakan Süleyman Demirel, ihityatlı bir dil kullanarak "Olayın ne olduğunu araştırmalar ortaya çıkaracaktır. Bir önyargıyla hareket etmek istemiyoruz. Bir şüphede yaratılmak istemiyoruz" dedi.

Bakanlar Kurulu'nda bir sistem anması konusunda tartışıldı. Olayın uluslararası sularda meydana gelmesi nedeniyle Türkiye'nin doğrudan doğruya tazminat hakkının doğduğu görüşü ağırlık kazandı. ABD Başkanı George Bush, Cumhurbaşkanı Turgut Özal ve Başbakan Süleyman Demirel'i arayarak "üzüntülerini" bildirdi. Ankara'nın yanı sıra Pentagon ve NATO da olayı soruşturuyor.

Türkiye, NATO anlaşmalar çerçevesinde, kazanın incelenmesi ve zararın tazmini için hareket geçti. Kaynaklar, Türkiye, ABD ve diğer ülkelerin katılacağı bir komisyon oluşturulacağını belirtiyorlar. NATO anlaşmalarına göre, ABD'nin verdiği zararın yüzde 75'ini tazmin etmesi gerekiyor. ABD, isterse zararın tamamını da tazmin edebilir. Ancak, Dişlerle bir önyargıyla hareket etmemek için ABD'den gelmediğini bildiriyorlar.

Dişleri kaynakları, bu tür anlaşmalar için imzalanmış "Evşahibi Ülke Destek Anlaşması"nın zarar ve tazminat taleplerine ilişkin 5. ve 8. maddesi uyarınca girişimlerde bulunulacağını bildiriyorlar. Ancak, girişimlerin yapılması için ilk soruşturmanın sonuçları bekleniyor. ■ *Arkası Sa.15, Sü.16*

BATILI UZMANLAR:
TEKNİK DEĞİL, İNSAN
HATASI! ■ *İS. Sayfada*

Sabikalı gemi Saratoga

Saratoga'nın hataları bitmiyor

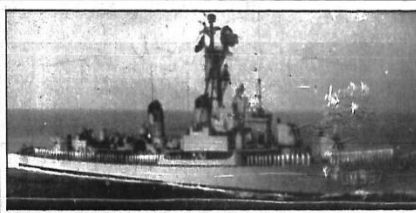
Diş Haberler Servisi - TCG Muavenet muhribine karşı 'Dost atış' yapıp 5 denizcinin ölümüne sebep olan Saratoga uçak gemisi, yakın geçmişte de bazı olaylara karışmıştı.

1985 yılında Saratoga'dan kalkan Tomcat savaş uçakları Filistinli teröristleri taşıyan Mısır Havayollarına ait Boeing 737 yolcu uçağını Sicilya'ya inişe zorlamıştı.

1990 yılında ise İsrail'in Hayfa Limanı açıklarında Saratoga uçak gemisinin personelinin taşıyan bir İspanyolca'nın devrilmesine sebep olan 19 denizci boğulmuştu.

İran-İrak savaşında da Hürmüz Boğazı'nda devriye gezen Amerikan

■ *Arkası Sa.15, Sü.6'da*

1944'te denize indirilen Muavenet gemisi 2. Dünya Savaşı'na katılmıştı.

Muavenet'i ABD hibe etmişti

Haber Merkezi - 1960'lı yıllarda ABD tarafından Türkiye'ye hibe edildiği bildirilen Muavenet (Yardımcı) filo destroyeri 1944 yılında denize indirilmişti. 2. Dünya Savaşı sırasında Asya-Pasifik'te Japonlara karşı savaşan gemi 28 kamikaze uçağı düşürmüştü. Gemi 1982-1983 yılları arasında modernleştirildi.

Yüz on beş metre uzunluğunda, 12,4 metre genişliğinde olan destroyerde, toplam 275 denizci görev alıyor. Muavenet'te uçaksavar silahları da bulunuyor. Seyrüsefer radarı, yüzey ve hava arama radarı yanında silah atış kontrol sistemleri var.

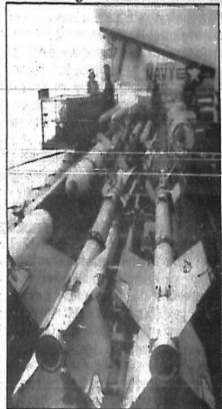
Üç adet 538'lik çif namlululu bir adet 3/50'lik, iki adet 4 namlululu 40/56'lik iki adet iki namlululu Bofors uçaksavar topu bulunan Muavenet muhribi, kendi sınıfında savaş gücü en yüksek gemi olarak tanınmaktadır. En yüksek mayın dökücü ve imha edici özelliği de bulunan muhribin üç gün önce tatbikata katılmak üzere Çanakkale Boğazı'ndan Ege'ye açıldığı öğrenildi.

Hava savunma füzesi

Haber Merkezi - Muavenet'i vuran "Sea Sparrow" güdümlü füzesi Batılı savaş gemilerinde ana hava savunma sistemi olarak kullanılıyor. Kısa menzilli küçük bir başlık taşıyan ABD yapımı füze, düşman uçaklardan ve gemilerinden fırlatılan füzelerin düşürülmesinde de etkili.

Dört metre uzunluğunda olan güdümlü füze, bilgisayar yardımıyla otomatik olarak hedefe yönlendirilebildiği gibi, koordinatları kullanılarak da verilebiliyor. Sparrow füzesi, 1973 yılından beri NATO ülkelerine ait savaş gemilerinde kullanılıyor. Bu füzeler Türkiye'nin de elinde bulunuyor.

Körfez savaşında kullanılan Patriotlar üreten Raytheon firması tarafından üretilen füzelerden USS Saratoga gemisinde üç adet bulunuyor.

Sea Sparrow: Kısa menzilli füze

Muavenet Muhribinin Vurulması İle İlgili Gazete Haberi

(Cumhuriyet Gazetesi, 1992: 1)

EK-3

Türkiye
Türklerindir

Hürriyet

3 Ekim 1992 Cumartesi

Kurucusu: Sedat Simavi 1896-1953

Ölüm füzeleri nasıl ateşlendi

Ege Denizi'ndeki NATO tatbikatında Saratoga Uçak Gemisi'nden yanlışlıkla fırlatılan füze, Türk muhribinin kaptan köşküne isabet etti. Faciada, geminin komutanı ile birlikte 5 askerimiz şehit olurken, 13 kişi de yaralandı.

Saratoga, kaptan köprüsünü uçurdu

AMERİKA HİBE ETMİŞTİ Saratoga Gemisi'nden atılan füzelerle isabet alan ve kaptan köşkü, enkaz yığını haline gelen "TCG Muavenet". Amerika tarafından 1971'de Türkiye'ye hibe edilmişti. İkinci Dünya Savaşı sırasında ABD Deniz Kuvvetleri'nin Pasifik'te Japonlara karşı giriştiği harekâtlara katılan gemi, 114 metre uzunluğunda 13 metre genişliğinde, Kıbrıs Harekâtı'na da katılan gemide, 20 adet 76 ve 127 mm'lik züştü topu, uçaksavar, 6 torpido, bir roket fırlatıcı, iki adet denizaltılara karşı sualtı silahı bulunuyor.

GECE GELEN FÜZE Perşembe gecesi saat 22.59'da, İzmir'in 80 mil batısında meydana gelen olayda, Türk yetkililer, Saratoga Uçak Gemisi'nden fırlatılan iki füzeden birinin Muavenet'e isabet ettiğini açıklarken, Amerikan Savunma Bakanlığı, yanlışlıkla ateşlenen iki füzenin de Muavenet Muhribi'ne isabet ettiğini bildirdi...

HER AN ATEŞE HAZIR Bütün dünyada normal zamanlarda ateş ve silah sistemleri simülasyon, yani eğitim ayarında duruyor. Ancak Amerikalılar, genellikle silah sistemlerini hep gerçek ateş durumunda tutuyorlar. Oysa çevrede dost gemilerin katıldığı tatbikatlarda bu çok tehlikeli. Ve dünkü facia, bunu bir defa daha açıkça gösterdi.

ABD TAZMİNAT ÖDEYECEK ABD Deniz Kuvvetleri Komutanı Amiral Frank Kelso, kaza anında Saratoga Gemisi'nden Sea Sparrow füzelerinin ateşlenmesinin öngörülmediğini açıkladı. "Bu, tatbikatın bir parçası değildi" dedi. ABD, ölen ve yaralanan Türk askerleri için, tazminat ödeneceğini açıkladı. ● 20. sayfa

Bush, Özal ve Demirel'e başsağlığı diledi
● ABD Başkanı, kaza için önce İstanbul'da bulunan Özal'ı, sonra da Ankara'da Bakanlar Kurulu toplantısında bulunan Demirel'i aradı ve üzüntülerini belirtti. Bush'un Özal'a, "Özleya ilgili olarak tam bir araştırma ve soruşturma başlattım. Sonucu alır almaz ayrıca bildireceğim" dediği açıklandı. ● 20. sayfa

Kaptan köprüsünde bulunan Gemi Komutanı Deniz Kurmay Yarbay Kudret Güngör de şehitler arasında...

4 emniyetli ateş sistemi

● Gemilerde düğmeye basmakla ateşleme olmuyor. Bir füzenin yollanması için dört emniyet barajının geçilmesi gerekiyor.
EĞİTİM MODU: Füze önce simülasyondan (eğitim), hakiki ateşleme moduna geçirilir.
HEDEF KİLİTLEMESİ: Füze, bilgisayarlı sistemle ateş edilecek hedefe ayarlanıp kilitlenir.
ALARM UYARISI: Düğmeye basılınca ışıklı ve sesli sistem ateş edileceğini uyarısı yapar.
GERÇEK ATEŞLEME: Son uyarı sistemi durdurulduktan sonra, komutanın kasa-sındaki anahtarla ateşlenir.

16 KATLI YÜZEN DEV

ABD'nin birinci sınıf uçak gemisi Saratoga'da, helikopter ve 80 kadar savaş uçağı ile 5 bin personel bulunuyor. Geminin silahları arasında değişik tipte karadan havaya füzeler var. Bunlar arasında faciaya neden olan Sea Sparrow (deniz kurtarıcı) ve dakikada 3 bin ateş yapabilen çoknamlulu Phalanx hava savunma silahları en önemlileri.

Apo'nun gücü çocuklara yetiyor artık

● Bitlis'in Cevizdalı Köyünde teröristlerin kat-
Basında tek vergi

Muavenet Muhribinin Vurulması İle İlgili Gazete Haberi
(Hürriyet Gazetesi, 1992: 1)

SABAH

TÜRKİYENİN
EN
ÇOK
SATAN
GAZETESİ

NUMARA

BİZİM CITY

Gençler, Michael Jackson'dan çok etkilenmiş...

● 3 EKİM 1992 CUMARTESİ
TV GUIDE+4:GAZETE 3500 LİRA

Böyle kaza olmaz!

Amerika'nın uçak gemisi Saratoga'nın, Muavenet destroyerimizi füzeyle vurarak 5 denizcimizi şehit etmesi büyük şaşkınlık yarattı

Saratoga uçak gemisinde şehitlerimiz için Amerikan töreni

Facadan sonra şehitlerimizin naafları, öldüren füzenin atıldığı Saratoga uçak gemisine getirildi. Amerikan denizciler de şehitlerimiz için bir "denizci töreni" yaptılar. Gemi komutanı Yarbay Kudret Güngör ve diğer şehitlerimiz Türk bayrağına sarılı tabutları başında Amerikalı subay ve askerler selam durdular. Ege Denizindeki tören arasında Amerikan deniz piyadeleri şehit düşen denizcilerimiz için havaya saygı alperdi de bulundu.

■ Ege'deki NATO tatbikatı sırasında, önceki gece 23.13'te Saratoga uçak gemisinden atılan 2 Sea Sparrow füzesinin biri Muavenet'in kaptan köprüsüne isabet etti. Gemi komutanı Deniz Kurmay Yarbay Kudret Güngör ile bir teğmen, bir astsubay ve iki er şehit oldu, 15 subay ve erimiz yaralandı.

Inandırıcı açıklama yok

■ Bir tatbikatta ilk kez böyle vahim bir olayın meydana gelmesi dünya çapında yankı uyandırdı. NATO'nun "Kasım'82" tatbikatında Türk destroyer Saratoga'ya koruma görevi yapıyor, bu nedenle çok yakınında bulunuyordu. Amerikan uçak gemisinin kumanda merkezinde ikili bulunan füze ateşleme sisteminin nasıl çalıştığı füzenin atıldığı Amerikalılar da açıklanmadı.

Atışı tatbikat değil

■ Pentagon'daki yetkililer "Bu tatbikatta füze atılması planlanmamıştı. Uzmanlarımız bu inanılmaz olayın nasıl meydana geldiğini araştırıyorlar" diye açıklama yaptılar. CNN televizyonu sabah 4.30'dan itibaren yarım saat aralığı ile haber olarak olayı duyurdu. "Kaza diyoruz, ama böyle kaza olmaz" dedi.

■ Ayrıntılı haber ve fotoğraflar 10-11 sayfa

Sea Sparrow
Füzenin boyu 3 metre 80 santim, 30 kiloluk patlayıcı başlık taşıyor. Menzili 9 kilometre.

Muavenet
Deniz Kuvvetlerinin en küçük tek motorlu modernisi oldu. 114 metre boyundaki gemi Türkiye'ye 1971 yılında verildi.

Saratoga
Uzunluğu 322, genişliği 38 metre. Nüfus barajı arasında önemli rol oynayan bu uçak gemisinin 5 bin 500 kişilik mürettebatı var.

Gemimizin kaptan köprüsü tamamen tahrip oldu

Bugün Ridvan posterini isteyiniz

SABAH

DÜN

İstanbul.....353.321
Ankara.....157.276
İzmir.....105.445
Adana.....58.200
Elaazığ.....25.205
Toplam.....699.447 adet basılmıştır

İki nokta

Enflasyonun ayak sesleri

■ Enflasyon yeniden başını kaldırıyor. Eylül rakamının ayak olarak yüzde 6'nın üzerine tırmanması ihtimal var. Tansu Çiller de bu oranı kabul etmiş gibi.

■ Hükümette de bunun tedirginliği yaşanıyor. Çiller de rahatsız. "Deha'yi yapabilirlik ama olmadı" hevasında... Subat sonu itibarıyla yüzde 40-51'den söz ediyor.

■ 11 sayfa

Hasan Cemal

Amerikalı komutan: Füze kendi kendine ateş aldı

■ Saratoga uçak gemisi komutanı Albay James M. Draper olayı şöyle açıkladı: "Otomatige bağlı olan füze ateşleme sisteminin diğer gemilerden gelen sinyaller yüzünden kendiliğinden harekete geçtiğini sanıyoruz."

■ Amerikalı askerler de daha önce zaman zaman benzer kazalara tanık olduklarını anlatıyorlar. "Ama ilk defa bir dost gemi vurduk, inanmıyoruz" diyorlardı.

■ 5300 askerin görev yaptığı dev uçak gemisinde hayat durmuş gibiydi. Bütün denizcilerin yüzleri sakinleşti. ■ Sayfa 11'de

Korcan KARAR Saratoga'dan bildiriyor..

Şehitlerin aileleri ve yaralılarına tazminat

■ Amerikan tarafı olayın sorumluluğu tam olarak kabul ettiği için şehit aileleri ve yaralıların büyük bir tazminat hakkı doğuyor. Türk tarafı tazminat isteyecek.

Sehit Yarbay Güngör
Destroyerin komutanı Yarbay Kudret Güngör Saratoga'dan atılan füze sonucu kaptan köprüsünde yarındaki dört denizciyle birlikte şehit oldu.

Muavenet Muhribinin Vurulması İle İlgili Gazete Haberi

(Sabah Gazetesi, 1992: 1)